

Трето заседание

Четвъртък, 3 ноември 1960 г.

(Открито в 15 ч.)

Председателстващ Петър Попзлатев: (Звъни) Другари и другарки народни представители! В залата присъствуват нужното число народни представители. Обявявам днешното заседание за открито.

Минаваме към **разглеждане законопроекта за изменение на Закона за собствеността.**

Бюрото предлага мотивите и текстът на законопроекта да не се четат. Има ли друго предложение? — Няма. Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Приема се.

(Прилагат се мотивите и текстът на законопроекта за изменение на Закона за собствеността съгласно чл. 38 от Правилника за вътрешния ред на Трето Народно събрание.

М О Т И В И

към законопроекта за изменение на Закона за собствеността

Другарки и другари народни представители! Нашето правителство прие редица мерки, за да се ограничи разхищението на работни земи при използването им за неземеделски нужди.

С чл. 20а, ал. I от Закона за собствеността се даде право на изпълнителните комитети на окръжните или градските народни съвети, подчинени направо на централните органи на държавната власт и управление, да изключват от фонда на обработваемата земя държавни земи, необходими за залесяване и затревяване. Когато обработваемата земя е извън строителните граници на населеното място, изпълкомите следва да извършват това със съгласието на министъра на земеделието. На практика изпълкомите, когато решават този въпрос, не го съгласуват с Министерството на земеделието и не са малко случаите, когато се изключват от фонда на обра-

ботваемата земя за залесяване и такива държавни земи, които са годни за земеделско ползуване.

С настоящия законопроект се предлага да се отмени даденото с чл. 20а от Закона за собствеността право на изпълкомите на окръжните и градските народни съвети, подчинени направо на централните органи на държавната власт и управление, да изключват от фонда на обработваемата земя за залесяване и затревяване държавни земи, които се намират извън чертите на населеното място, като този въпрос за всеки отделен случай се решава от Министерския съвет по доклад на министъра на земеделието.

С предлаганото изменение се запазва правото на изпълкомите след съгласуване с Комитета по архитектура и благоустройство да изключват от фонда на обработваемата земя държавни земи за залесяване и затревяване, които се намират в строителните граници на населеното място.

В ал. II на чл. 20а от Закона за собствеността се предлага само редакционна поправка.

Молим, другарки и другари народни представители, да гласувате за приемането на настоящия законопроект.

Министър на правосъдието: **Р. Найденов**

Министър на земеделието: **Ив. Пръмов**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на Закона за собствеността

П а р а г р а ф е д и н с т в е н. Чл. 20а от Закона за собствеността се изменя така:

„Изпълнителният комитет на окръжния или градския народен съвет, подчинен направо на централните органи на държавна власт и управление, с писмено съгласие на председателя на Комитета по архитектура и благоустройство може да изключва от фонда на обработваемата земя за залесяване или затревяване държавни земи, които се намират в строителните граници на населеното място. Ако обработваемите земи не са в строителните граници на населеното място, изключването им за залесяване или затревяване извън горския фонд става с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието.

Изпълнителният комитет на окръжния или градския народен съвет, подчинен направо на централните органи на държавна власт и управление, с писмено съгласие на министъра на земеделието може да изключва обработваеми земи от държавния поземлен фонд за обезщетяване собствениците на полски имоти, отчуждени по Закона за планово изграж-

дане на населените места или по Закона за собствеността за държавна и обществена нужда.“)

Вносителите заявяват, че не ще се изкажат предварително по законопроекта. При тези условия давам думата на докладчика на Законодателната комисия др. Павел Пачов да изнесе становището на Законодателната комисия.

Докладчик Павел Пачов: Другари и другарки народни представители, Законодателната комисия разгледа законопроекта за изменение на Закона за собствеността, счита, че е навременен и целесъобразен, и предлага Народното събрание да го гласува и приеме така, както е предложен от Министерския съвет без изменение.

Председателстващ Петър Попзлатев: По законопроекта няма записани оратори. Желает ли някой от народните представители да се изкаже, или не? Няма желаещи. Моля докладчика на Законодателната комисия да докладва Закона за изменение на Закона за собствеността.

Докладчик Павел Пачов: (Чете)

„ЗАКОН

за изменение на Закона за собствеността“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля народните представители, които приемат заглавието на законопроекта, както то беше прочетено, да гласуват. Приема се.

Докладчик Павел Пачов: (Чете)

„П а р а г р а ф е д и н с т в е н. Чл. 20а от Закона за собствеността се изменя така:

„Изпълнителният комитет на окръжния или градския народен съвет, подчинен направо на централните органи на държавна власт и управление, с писмено съгласие на председателя на Комитета по архитектура и благоустройство може да изключва от фонда на обработваемата земя за залесяване или затревяване държавни земи, които се намират в строителните граници на населеното място. Ако обработваемите земи не са в строителните граници на населеното място, изключването им за залесяване или затревяване извън горския фонд става с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на земеделието.

Изпълнителният комитет на окръжния или градския народен съвет, подчинен направо на централните органи на държавна власт и управление, с писмено съгласие на министъра на земеделието може да изключва обработваеми земи

от държавния поземлен фонд за обезщетяване собствениците на полски имоти, отчуждени по Закона за планово изграждане на населените места или по Закона за собствеността за държавна и обществена нужда.“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля народните представители, които приемат текста на параграф единствен от законопроекта, да гласуват. Приема се.

Минаваме към следващата точка на дневния ред:

Разглеждане законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси.

Бюрото предлага също така мотивите и текстът на законопроекта да не се четат. Има ли друго предложение? — Няма. Моля народните представители, които приемат предложението на Бюрото, да гласуват. Приема се.

(Съгласно чл. 38 от Правилника за вътрешния ред на Трето Народно събрание мотивите и текстът на законопроекта се прилагат.

М О Т И В И

към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси

Другарки и другари народни представители! Проведеното преустройство на държавното и стопанското ръководство потвърди правилността на партийната и правителствената политика за засилване ролята на окръжните, градските и селските народни съвети, за непрекъснатото разширяване компетентността на местните органи на властта, за осъществяване непосредствената връзка с трудещите се и привличането им в управлението на страната.

След реорганизацията правата и функциите на бившите околийски народни съвети почти изцяло се поеха от окръжните народни съвети, поради което обжалването на данъците се съсредоточи предимно във финансовите отдели при тези народни съвети. Това налага данъкоплатците да отиват в окръжния център във връзка с обжалването, което е свързано с допълнителни разходи за тях и с откъсването им от производството.

Изпълнителните комитети на градските, районните и селските народни съвети познават отблизо нуждите и дейността на данъкоплатците, поради което са в състояние да осъществят правилен контрол върху действията на финансовите

органи по отношение определените от тях данъци и да решават жалбите на данъкоплатците.

С предлагания законопроект за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси се предвижда жалбите на данъкоплатците за неправилни облагания с данък върху общия доход и с данък върху сградите за в бъдеще да се разглеждат не от финансовите органи, а от изпълнителните комитети на общинските (районните) народни съвети като първа инстанция и от изпълнителните комитети на окръжните народни съвети като втора и последна инстанция. Министерството на финансите ще се произнася по облаганията само по реда на прегледа.

С оглед да се запази подпомагането на ТКЗС с безплатна ветеринарна помощ предвижда се за в бъдеще ТКЗС, ДЗС, кооператорите от ТКЗС и едноличните стопани да заплащат само стойността на изразходваните при лекуването на животните медикаменти и други материали, и то само когато лекуването става във стационарите при окръжните и районните лечебници.

Моля, другарки и другари народни представители, ако одобрите, да гласувате законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси.

Министър на финансите: **К. Лазаров**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси

І. Законът за данък върху общия доход се изменя и допълва, както следва:

§ 1. Чл. 37 се изменя така:

„Определените данъци могат да се обжалват от данъкоплатците в 14-дневен срок от съобщаването на размера им пред изпълнителните комитети на градските, районните и селските народни съвети, а за градовете Пловдив и Варна — пред упълномощен член на изпълнителния комитет на градския народен съвет.

Издадените от тези органи решения могат да се обжалват в 14-дневен срок от съобщаването на размера им пред изпълнителните комитети на окръжните народни съвети или приравнените към тях градски народни съвети като последна инстанция.

Обжалването не спира събирането на данъка, а събраният в повече данък се връща.“

§ 2. Чл. 38 се изменя така:

„Органите по чл. 37, ал. I по доклад на съответния финансов орган могат да коригират допуснатите в нарушение на закона ниски облагания, за което се съобщава на данъкоплатеца. Данъкоплатец, който не е доволен от извършената корекция, може да обжалва по реда на чл. 37, ал. II.“

§ 3. Чл. 39 се изменя така:

„Влезли в законна сила данъци могат да се ревизират, когато се установи, че са допуснати явни грешки или се открият нови обстоятелства, имащи значение за облагането.

Ревизията се извършва:

а) за определени данъци до 2000 лв. — от изпълнителните комитети на окръжните народни съвети;

б) за определени данъци над 2000 лв. — от Министерството на финансите.

При отменяване на облаганията по реда на прегледа изпълнителните комитети при окръжните народни съвети и Министерството на финансите могат да се произнасят и по същество.“

§ 4. Чл. 40 се изменя така:

„Когато искането за ревизия се прави от данъкоплатеца, молбата трябва да бъде подадена в едногодишен срок от съобщаване размера на данъка.“

II. Законът за местните данъци и такси се изменя и допълва, както следва:

§ 1. Чл. 18 се изменя така:

„Определеният данък може да се обжалва от данъкоплатеца в 14-дневен срок от датата на съобщаването на размера му пред изпълнителния комитет на градския, районния или селския народен съвет, в територията на който се намира имотът, а за градовете Пловдив и Варна — пред упълномощен член на изпълнителния комитет на градския народен съвет.

Издадените от тези органи решения могат да се обжалват в същия срок от съобщението пред изпълнителните комитети на окръжните или приравнените на тях градски народни съвети като последна инстанция.

Органите по ал. I по доклад на съответния финансов орган могат да коригират допуснатите в нарушение на закона ниски облагания, за което се съобщава на данъкоплатеца. Ако данъкоплатецът не е доволен от извършената корекция, може да обжалва по реда на ал. II.“

§ 2. Чл. 20 се изменя така:

„Влезли в законна сила данъци могат да се ревизират, когато се установи, че са допуснати явни грешки или се от-

крият нови обстоятелства, имащи значение за облагането.

Ревизията се извършва от Министерството на финансите, което при отменяване на облаганията може да се произнася и по същество.

Когато искането за ревизия се прави от данъкоплатец, молбата трябва да бъде подадена в едногодишен срок от датата на съобщението за определения данък.

§ 3. Буква „б“ на чл. 76 се изменя така:

„ТКЗС, ДЗС, племенните стопанства и хиподромите при Министерството на земеделието, кооператорите от ТКЗС и едноличните стопани: за стационарно лекуване в окръжните и районните ветеринарни лечебници, включително стойността на изразходваните материали, престоя и изхранването на болните животни; за лабораторните, рентгеновите и другите диагностични изследвания, включително и изразходваните реактиви и други спомагателни материали; за амбулаторните прегледи, манипулации и операции с изключение на кастрациите и лекуването на кучетата за любителски цели, извършвани във ветеринарните лечебници и амбулатории, без стойността на изразходваните лечебни, превързочни и други материали, считано от 1. I. 1961 г.“

§ 4. Чл. 77 се възстановява и добива следната редакция:

„Начинът и сроковете за заплащане на таксите за ветеринарното обслужване и стойността на материалите се уреждат със съвместна наредба на Министерството на финансите и Министерството на земеделието.“

Вносителят на законопроекта уведоми Бюрото, че не желае предварително да се изказва, тъй като въпросът е свършено ясен.

Давам думата на докладчика на Законодателната комисия др. Ангел Генов да докладва становището на комисията по законопроекта.

Докладчик Ангел Генов: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси

1. Втората алинея на чл. 37, изменението на който се предлага с § 1 на раздел I от законопроекта, да се прередактира така:

„Издадените от тези органи решения могат да се обжалват пред изпълнителните комитети на окръжните народни съ-

вети или приравнените към тях градски народни съвети като последна инстанция в 14-дневен срок от съобщаването им.“

Съображения. Изменението е от редакционен характер. С него се постига по-голяма прецизност в редакцията на тази алинея.

2. В § 4 на раздел II от законопроекта думите „член 77 се възстановява и добива следната редакция:“ да се заменят с думите „Създава се следният нов член 77.“

Съображения. Изменението е редакционно.

Председател на Законодателната комисия: **Б. Лозанов**“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Другарят министър Кирил Лазаров има ли да възрази нещо по изменението, които предлага Законодателната комисия.

Кирил Лазаров: Нямам възражения.

Председателствуващ Петър Попзлатев: По законопроекта няма записани оратори. Има ли някои другари народни представители, желаещи да се изкажат? — Няма.

Минаваме към гласуване на законопроекта. Бюрото предлага законопроекът да бъде гласуван по раздели. Има ли противно мнение? — Няма. Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Приема се.

Моля др. докладчик да прочете законопроекта за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси.

Докладчик Ангел Генов: (Чете)

„ЗАКОН

за изменение и допълнение на Закона за данък върху общия доход и Закона за местните данъци и такси“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат заглавието на законопроекта, както то беше прочетено, да гласуват. Приема се.

Докладчик Ангел Генов: (Чете)

„I. Законът за данък върху общия доход се изменя и допълва, както следва:

§ 1. Чл. 37 се изменя така:

„Определените данъци могат да се обжалват от данъкоплатците в 14-дневен срок от съобщаването на размера им

пред изпълнителните комитети на градските, районните и селските народни съвети, а за градовете Пловдив и Варна — пред упълномощен член на изпълнителния комитет на градския народен съвет.

Издадените от тези органи решения могат да се обжалват пред изпълнителните комитети на окръжните народни съвети или приравнените към тях градски народни съвети като последна инстанция в 14-дневен срок от съобщаването им.

Обжалването не спира събирането на данъка, а събираният в повече данък се връща.“

§ 2. Чл. 38 се изменя така:

„Органите по чл. 37, ал. I по доклад на съответния финансов орган могат да коригират допуснатите в нарушение на закона ниски облагания, за което се съобщава на данъкоплатеца. Данъкоплатец, който не е доволен от извършената корекция, може да обжалва по реда на чл. 37, ал. II.“

§ 3. Чл. 39 се изменя така:

„Влезли в законна сила данъци могат да се ревизират, когато се установи, че са допуснати явни грешки, или се открийт нови обстоятелства, имащи значение за облагането.

Ревизията се извършва:

а) за определени данъци до 2000 лв. — от изпълнителните комитети на окръжните народни съвети;

б) за определени данъци над 2000 лв. — от Министерството на финансите.

При отменяване на облаганията по реда на прегледа изпълнителните комитети при окръжните народни съвети и Министерството на финансите могат да се произнасят и по същество.“

§ 4. Чл. 40 се изменя така:

„Когато искането за ревизия се прави от данъкоплатеца, молбата трябва да бъде подадена в едногодишен срок от съобщаване размера на данъка.“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат раздел I, както той беше прочетен, да гласуват. Приема се.

Докладчик Ангел Генев: (Чете)

„II. Законът за местните данъци и такси се изменя и допълва, както следва:

§ 1. Чл. 18 се изменя така:

„Определеният данък може да се обжалва от данъкоплатеца в 14-дневен срок от датата на съобщаването на размера му пред изпълнителния комитет на градския, районния или селския народен съвет, в територията на който се намира

имотът, а за градовете Пловдив и Варна — пред упълномощен член на изпълнителния комитет на градския народен съвет.

Издадените от тези органи решения могат да се обжалват в същия срок от съобщението пред изпълнителните комитети на окръжните или приравнените на тях градски народни съвети като последна инстанция.

Органите по ал. I по доклад на съответния финансов орган могат да коригират допуснатите в нарушение на законаниски облагания, за което се съобщава на данъкоплатеца. Ако данъкоплатецът не е доволен от извършената корекция, може да обжалва по реда на ал. II.“

§ 2. Чл. 20 се изменя така:

„Влезли в законна сила данъци могат да се ревизират, когато се установи, че са допуснати явни грешки или се открият нови обстоятелства, имащи значение за облагането.

Ревизията се извършва от Министерството на финансите, което при отменяване на облаганията може да се произнася и по същество.

Когато искането за ревизия се прави от данъкоплатец, молбата трябва да бъде подадена в едногодишен срок от датата на съобщението за определения данък.“

§ 3. Буква „б“ на чл. 76 се изменя така:

„ТКЗС, ДЗС, племенните стопанства и хиподромите при Министерството на земеделието, кооператорите от ТКЗС и едноличните стопани: за стационарно лекуване в окръжните и районните ветеринарни лечебници, включително стойността на изразходваните материали, престоя и изхранването на болните животни; за лабораторните, рентгеновите и другите диагностични изследвания, включително и изразходваните реактиви и други спомагателни материали, за амбулаторните прегледи, манипулации и операции с изключение на кастрациите и лекуването на кучетата за любителски цели, извършвани във ветеринарните лечебници и амбулатории, без стойността на изразходваните лечебни, превързочни и други материали, считано от 1. I. 1961 г.“

§ 4. Създава се следният нов член 77:

„Начинът и сроковете за заплащане на таксите за ветеринарното обслужване и стойността на материалите се уреждат със съвместна наредба на Министерството на финансите и Министерството на земеделието.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат текста на раздел II от законопроекта, както той беше прочетен, да гласуват. Приема се. Законопроектът е приет.

Минаваме към разглеждане законопроекта за финансов контрол.

Бюрото предлага мотивите и текстът на законопроекта да не бъдат четени. Има ли друго предложение? — Няма. Моля другарите народни представители, които приемат предложението на Бюрото, да гласуват. Приема се.

(Мотивите и текстът на законопроекта се прилагат съгласно чл. 38 от Правилника за вътрешния ред на Трето Народно събрание.

М О Т И В И

към законопроекта за финансов контрол

Другарки и другари народни представители! Законът за държавен и ведомствен контрол бе създаден, за да регламентира функциите на държавния и финансовия контрол, упражнявани от едно общо министерство — Министерството на финансите и държавния контрол. В съгласие със Закона за ускоряване развитието на народното стопанство, подобряване на материалното и културното положение на народа и преустройството на държавното и стопанското ръководство функциите на държавния контрол се предадоха на обособената Комисия за държавен контрол при Министерския съвет, а върху Министерството на финансите остана задължението да упражнява финансов контрол върху учрежденията, предприятията и организациите в страната.

Новата структура и новите задачи, поставени пред контрола, изискват основни преустройства в Закона за държавен и ведомствен контрол. Освен това приложението на Закона за държавен и ведомствен контрол показва известни слабости в организацията на контролните служби, в системата на отговорностите и пр., които следва да бъдат отстранени. Това са в основни линии причините, които налагат да бъде предложен за одобрение нов нормативен акт, който да даде цялостна регламентация на въпросите, свързани с упражняването на финансов контрол.

В съгласие с доклада на др. Тодор Живков пред третата редовна сесия на Народното събрание от 10 март 1959 година Министерството на финансите поема контролните функции на досегашните стопански министерства. Ето защо контролът, упражняван от Министерството на финансите, ще обхваща неразривно свързаната с финансовите операции стопанска дейност на ревизираните учреждения, предприятия и организации.

Министерството на финансите заема централно място в системата на финансовия контрол. За тази цел това министерство ще има общото методическо ръководство върху финансовия контрол на министерствата, комитетите, централ-

ните ведомства и организации. За да се избегне дублиране при упражняване на контролните функции, е предвидено съгласуване на планове. За да се осигури правилна структура и достатъчен състав на контролния апарат, съставът и структурата на ревизионните служби към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации ще бъдат определени от съответния ръководител съгласувано с Министерството на финансите.

Проектозаконът утвърждава двойното подчинение на отделите за финансово-стопански контрол, установено с 377-то разпореждане на Министерския съвет от 30 март 1959 година. Освен на изпълнителните комитети контролните органи ще бъдат подчинени и на Министерството на финансите, а това ще позволи на последното да даде правилна насока в ревизионната работа.

По сега действащия Закон за държавен и ведомствен контрол не може да се направи разграничение между пълната и ограничена отговорност. Липсва единен критерий при определяне на размера на паричните начети, което позволява щетите да растат. С цел да се изгради единна система за имуществена отговорност, осъществявана по контролно-ревизионен ред, пълната имуществена отговорност е установена за определени категории случаи. Предвидена е бригадна пълна имуществена отговорност, когато щетите са причинени от обща работа или работа на смени въз основа на сключен договор между работниците и служителите и учрежденията, предприятията или организациите. Ограничената отговорност под форма на парични начети е поставена в непосредствена връзка с естеството на щетата и е определена както с горна, така и с долна граница.

За засилване санкцията срещу посегателствата на социалистическата собственост всички щети от липси ще бъдат обезщетявани по единни държавни цени на дребно. Отчетническата давност се намалява на 10 години, който срок е напълно достатъчен да охрани интересите на държавата. Създава се единство в реда на погасяване на задълженията към държавата, като се предвижда събраната сума да погасява най-напред главницата, а след това лихвата.

Нашето законодателство предвижда защита на определен минимум имущество от принудително изпълнение. Такава защита не бива да съществува по отношение недвижимо имущество, ако е придобито по непозволен от закона начин. Законопроектът предвижда, че когато щетата произхожда от престъпление или липса, изпълнението да се насочва към всяко недвижимо имущество на длъжника без ограничение. По решение на съда изпълнението може да се насочва и спрямо имущество на съпрузи, низходящи или възходящи на задълженото лице, ако последните не могат да установят, че са при-

добили това имущество с лични средства, или спрямо имущество на трети лица, ако са ги придобили безвъзмездно от задължените лица след причиняване на щетата.

В останалата му част законопроектът не показва различие с досегашното уреждане на въпросите относно производството пред съдилищата, правата на контролните органи, обжалването на паричните начети, принудителното изпълнение и пр. Законът за държавен и ведомствен контрол остава в сила в частта му, отнасяща се до държавния контрол.

Предлаганият законопроект цели да осигури ефикасен, пълноценен и резултатен финансов контрол върху дейността на учрежденията, предприятията и организациите в Народна република България и ще помогне да се внедри строга финансова дисциплина, необходима в сегашния етап от изграждането на социализма в Републиката.

Министър на финансите: **К. Лазаров**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за финансов контрол

I

1. Министерът на финансите упражнява финансов контрол върху дейността на всички учреждения (министерства, комитети, ведомства, народни съвети и др.), предприятия и организации.

Министрите, председателите на комитети и комисии при Министерския съвет, председателите на изпълнителни комитети на окръжните или градските на централно подчинение народни съвети и ръководителите на централни ведомства и организации упражняват финансов контрол върху учрежденията, предприятията или организациите, чиято дейност планират или финансират, както и върху дейността на организациите, които субсидират.

Окръжните и градските на централно подчинение народни съвети упражняват финансов контрол посредством отделни, които са подчинени и на Министерството на финансите.

Контрол върху отчетническата дейност на материално отговорните лица могат да извършват и други ръководители, предвидени в организационната структура на контролните служби.

2. Задачите на финансовия контрол са:

а) контрол за изпълнение на законите, указите, постановленията и др., уреждащи бюджетната дейност на учрежденията и финансово-стопанската дейност на предприятията, учрежденията и организациите;

б) контрол за законосъобразното и целесъобразно събиране, съхраняване, стопанисване, разходване и отчитане на паричните средства и материалните ценности;

в) контрол за изпълнение на задълженията към бюджета;

г) контрол за правилна парична и материална отчетност, за правилно и своевременно водене на счетоводството;

д) разкриване на нови и допълнителни приходоизточници;

е) контрол за спазване на финансовата дисциплина и за опазване на социалистическата собственост.

3. Финансовият контрол на Министерството на финансите се осъществява чрез ревизии и проверки от назначени за целта контролни органи, обособени в Контролно-ревизионно управление.

Финансовият контрол на министерствата, комитетите, окръжните и градските с централно подчинение народни съвети, централните ведомства и организациите се осъществява чрез ревизии и проверки от назначени за целта контролни органи, обособени в самостоятелни ревизионни служби (отдели и др.) към министерствата, комитетите, окръжните и градските с централно подчинение народни съвети, централните ведомства и организациите, непосредствено подчинени на съответния министър, председател, ръководител или на заместниците им.

Контролните органи за проверяване отчетническата дейност на материално отговорните лица от предприятията и организациите към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации са подчинени в ревизионно отношение на централните ревизионни служби при тези министерства, ведомства и др., а контролните органи от предприятията към народните съвети, включително и от предприятията, подчинени на управленията към окръга — на отдела за финансов контрол при окръжния народен съвет.

Организационната структура и съставът на службите за финансов контрол се определят от съответния министър, председател на комитет, председател на изпълнителен комитет на окръжен или градски с централно подчинение народен съвет, ръководител на централно ведомство или организация съгласувано с Министерството на финансите.

4. Ръководството и контролът върху работата на службите за финансов контрол в системата на министерствата, комитетите, централните ведомства и организации се упражнява от министрите и ръководителите на ведомствата и организациите.

Министерството на финансите упражнява методическо ръководство и контрол върху работата на тези служби.

Службите за финансов контрол към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации съгласуват

плановете си за ревизии с Министерството на финансите и дават сведения за извършената ревизионна работа.

Министърът на финансите може да възлага на контролни органи от министерствата, комитетите, централните ведомства и организациите да извършват ревизии извън тяхната ведомствена подчиненост след съгласуване със съответния министър или ръководител.

Разпоредбите на ал. III и IV не се отнасят до Министерството на народната отбрана и до Министерството на вътрешните работи.

5. Работата на отделите за финансов контрол при окръжните и градските с централно подчинение народни съвети се ръководи и контролира от Министерството на финансите съгласувано с председателите на изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Плановете за ревизии на същите отдели се съгласуват с Министерството на финансите и се отчитат пред същото.

Министърът на финансите може да възлага на финансови ревизори от отделите за финансов контрол при окръжните и градските с централно подчинение народни съвети да извършват ревизии на учреждения, предприятия или организации от други окръзи и ведомства след съгласуване със съответния председател на изпълнителен комитет на окръжен или градски с централно подчинение народен съвет.

6. Всички органи за финансов контрол от министерствата, комитетите, централните ведомства и организациите се назначават или уволняват от съответния министър, председател на комитет или ръководител на централно ведомство или организация.

Началниците на отдели, юрисконсултите и ревизорите при отделите за финансов контрол на окръжните или градските с централно подчинение народни съвети се назначават и уволняват от министъра на финансите съгласувано и по предложение на съответния председател на изпълнителен комитет.

Контролните органи за проверяване отчетническата дейност на материално отговорните лица от предприятията и организациите се назначават и уволняват по ред, установен с ведомствените инструкции, съгласувани с Министерството на финансите.

7. Министрите, председателите на комитети при Министерския съвет, председателите на изпълнителните комитети при окръжните или градските на централно подчинение съвети, ръководителите на централни ведомства и организации осигуряват ревизии на всички подконтролни учреждения, предприятия и организации и материално отговорните лица при тях поне веднъж на годината.

II

8. Органите на финансовия контрол имат право:

а) да проверяват паричните и материалните ценности, записванията по счетоводството, документите и др. в ревизираните учреждения, предприятия или организации;

б) да изискват от ръководителите на ревизираните учреждения, предприятия и организации в определените им от контролните органи срокове да представят планове, отчети, баланси, справки, извлечения, сведения и други документи, свързани с ревизиите и проверките;

в) да изискват сведения, доказателства, копия от документи, извлечения от сметки и други подобни от всички учреждения, предприятия, организации или граждани, когато са необходими на ревизията или проверката;

г) да разпитват свидетели, като дадените пред контролните органи свидетелски показания се приравняват на показанията, давани пред органите на дознанието;

д) да назначават вещи лица и да извършват насрещни проверки в други учреждения, предприятия или организации по въпросите, свързани с ревизиите или проверките;

е) да изземват документи за обезпечаване на доказателствата и да запечатват каси, складове, документи и др.;

ж) да налагат възбрани и запори върху имуществата на лицата, отговорни за причинените щети. Възбраните или запорите се вдигат по нареждане на ръководителя на службата за финансов контрол.

9. Органите на финансовия контрол са длъжни да пазят в тайна внезапността на ревизиите и да поддържат връзка с държавните органи, партийните и обществените организации по въпросите на ревизиите.

10. Всички длъжностни лица и граждани са длъжни да оказват съдействие на органите на финансовия контрол при изпълнение на възложените им задачи.

Органите на финансовия контрол имат право на свободен достъп в учрежденията, предприятията и организациите при изпълнение на възложените им служебни задачи.

III

11. За извършените от органите на финансовия контрол ревизии се съставят ревизионни актове. Когато се установят щети, съставят се актове за начет.

По установените от ревизиите слабости, нарушения и щети виновните лица дават писмени обяснения в срокове, определени от ревизиращите органи.

По възраженията контролните органи се произнасят с мотивирано заключение, след като проверят тяхната основателност.

12. Констатациите по актовете трябва да бъдат подкрепени с необходимите доказателства и се считат истински до установяване на противното.

IV

13. Министърът на финансите има право да дава на ръководителите на ревизираните учреждения, предприятия или организации задължителни указания за отстраняване на установените нарушения или неизпълнение на законите, указите, правителствените решения и др., отнасящи се до бюджетната и финансово-стопанска дейност на ревизираните учреждения, предприятия и организации.

Обобщени материали от ревизиите може да се изпращат на съответните висшестоящи организации на ревизираните учреждения, предприятия или организации, за да се вземат мерки за отстраняване на разкритите слабости и нарушения.

14. Министрите, председателите на комитети, председателите на изпълнителни комитети на окръжни или градски на централно подчинение народни съвети и ръководителите на централните ведомства и организации за отстраняване на установените при ревизиите слабости и нарушения издават заповеди, решения и др.

15. За нарушения на финансовата дисциплина, установени от Контролно-ревизионното управление при Министерството на финансите, за неизпълнение на задължителни указания, дадени от министъра на финансите, и за недаване сведения и показания пред ревизионните органи министърът на финансите има право да налага на виновните лица следните наказания: забележка, мъмрене, строго мъмрене, превеждане на по-ниско платена работа за срок до 3 месеца в същото предприятие, учреждение или организация, преместване на по-ниско платена работа в друго такова, уволнение. Превеждането и преместването на по-ниско платена работа, както и уволнението стават съгласувано със съответния министър, ръководител на централно ведомство или председател на изпълнителен комитет на народен съвет.

Наказанията се налагат след изслушване обясненията на нарушителя със заповед, издадена от министъра на финансите. При разкриване на нови обстоятелства, които не са били взети предвид при издаване на заповедта, министърът на финансите може да отмени или измени издадената заповед.

Наказанията се налагат до 3 месеца от разкриването на нарушението и не по-късно от 5 години след извършването му.

По отношение на военнослужещите и органите на народната милиция министърът на финансите прави предложение пред министъра на народната отбрана или пред министъра на вътрешните работи за налагане на дисциплинарни наказания.

16. За нарушения на финансовата дисциплина ръководителите, които упражняват финансов контрол, налагат на виновните лица дисциплинарни наказания по Кодекса на труда или по други специални закони, ако има такива.

V

17. За причинените на учрежденията, предприятията или организациите щети виновните лица носят имуществена отговорност.

Когато щетите са от липси на парични или материални ценности или са резултат на престъпления, отговорността е в пълен размер. В пълен размер е отговорността и в случаите, когато е предвидена в специални закони, когато е причинена не при изпълнение на служебни задължения или е установена със специално сключени договори между работниците или служителите и предприятията, учрежденията или организациите.

Пълна имуществена отговорност носят и лицата, които са се облагодетелствували от щетата, с изключение на тези по чл. 82, ал. I от Кодекса на труда.

18. Ако щетата, за която се носи пълна имуществена отговорност, е причинена от няколко лица, те отговарят солидарно. Солидарно с тях отговарят и лицата, облагодетелствувани във връзка с щетата.

19. С договор, сключен между предприятието или организацията и работниците или служителите, които боравят общо с паричните и материалните ценности или работят на смени, последните могат да поемат пълна бригадна отговорност. За причинените щети работниците и служителите отговарят пропорционално на получаваното трудово възнаграждение и прослуженото време, през което е причинена щетата.

Правилата за тази отговорност се определят с наредба, издадена от Министерството на финансите съгласувано със съответните министерства, централни ведомства и Централния съвет на професионалните съюзи.

Предприятията или организациите, в които се допуска поемането на пълна бригадна отговорност, се определят от съответния министър или ръководител на централно ведомство съгласувано с Министерството на финансите.

20. Към имуществена отговорност по реда на този закон могат да бъдат привлечани:

а) лицата, които събират, съхраняват, разходват или отчитат обществени, парични или материални ценности независимо от това, дали заемат отчетническа служба;

б) длъжностни лица, които управляват или разпореждат с паричните и материалните ценности на учрежденията, предприятия или организациите;

в) лицата, които упражняват предварителен или текущ контрол върху работата на отчетниците;

г) лицата, които са облагодетелствувани във връзка с щетите.

Имуществена отговорност може да се търси и само от облагодетелствувалите се лица (физически и юридически).

21. Размерът на щетата се определя към деня на причиняването ѝ, а ако това не може да се установи, към деня на откриването ѝ.

Когато щетата произхожда от липса на материални ценности или от престъпление, размерът ѝ се определя по единните държавни цени на дребно. Във всички останали случаи размерът на щетата се определя по единните държавни цени на дребно, тарифи и др., но след като бъдат спаднати фактическата изхабеност или ползите, ако има такива.

Когато за някои стоки или материали няма единни държавни цени на дребно или стоките и материалите са определени за продажба на кооперативния пазар, размерът на щетата се определя по пазарните цени.

22. Виновите лица заплащат и лихва по 1% месечно от деня, когато е причинена щетата, а ако това не може да се установи, от датата на откриването ѝ. Лихвата се дължи до окончателното внасяне на сумата.

23. Освобождаването от отговорност на добросъвестните получатели — работници или служители по чл. 12 от Кодекса на труда, не погасява отговорността на длъжностните лица, допуснали или наредили незаконно плащане. Независимо от това тези длъжностни лица носят пълна имуществена отговорност за сумите, които лично са получили вследствие на незаконното плащане.

24. Исковете за пълна имуществена отговорност се погасяват с изтичането на десетгодишна давност от деня на причиняване щетата както по отношение на лицата, които са я причинили, така и по отношение на третите облагодетелствували се от щетата лица. Със същата давност се погасяват и вземанията от лихви.

Тази давност се прекъсва освен при условията, предвидени в чл. 116 от Закона за задълженията и договорите, и с актовете, съставяни от контролните органи.

VI

25. Службите за финансов контрол изпращат актовете за начет за пълна имуществена отговорност на съответния съд съгласно правилата на Гражданския процесуален кодекс.

26. Като страна по образуваните в съдилищата дела се призовава ощетеното учреждение, предприятие или организация, а когато са задължени ръководни лица — и висшестоящата организация.

Когато страна по делото е организация, освен нея се призовава и висшестоящата ѝ организация. Ако страна по делото е трудово-кооперативно земеделско стопанство, призовава се и съответният окръжен или градски на централно подчинение народен съвет.

27. Когато щетите произхождат от престъпление, актовете за начет се изпращат от ревизионната служба на съответния прокурор за възбуждане на наказателно преследване срещу виновните лица. В тези случаи наказателният съд се произнася служебно и за имуществената отговорност на виновните лица.

Като граждански ответници се призовават и лицата, които носят само имуществена отговорност.

28. При прекратяване на наказателното преследване актът се изпраща служебно на съответния граждански съд, за да се произнесе по гражданската отговорност на виновните лица, съгласно разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс, ако няма условия за търсене на друга отговорност (паричен начет).

VII

29. Когато причинената щета на учреждения, предприятия или организации е извън случаите по чл. 17, 18 и 19 от този закон и чл. 95 и 96 от Кодекса на труда, отговорността е:

а) до размер на щетата, но не повече от тримесечното брутно възнаграждение на виновните лица;

б) до размер на щетата, но не повече от едномесечното трудово брутно възнаграждение на виновните лица, когато от щетата се е възползвало държавно учреждение или предприятие.

Отговорността по букви „а“ и „б“ се търси независимо от отговорността на облагодетелствувалите се лица и не се взема предвид при определяне отговорността на последните.

30. Отговорността по чл. 29 от този закон се осъществява посредством заповеди (решения) за парични начети, издавани от министрите, председателите на комитети, председателите на изпълнителни комитети на окръжни или градски на централно подчинение народни съвети и ръководителите на

централни ведомства и организации съобразно принадлежността на контролните органи, установили щети.

За военнослужещите и волнонаемните служители и работници на Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи заповедите се издават от съответния министър или от упълномощени от него лица.

31. Размерът на паричните начети за щети, причинени от няколко лица, се определя съобразно степента на вината им и не може да надминава размера на щетата.

Когато са причинени щети по букви „а“ и „б“ на чл. 29 от едно и също лице, размерът на паричния начет не може да надминава тримесечното брутно трудово възнаграждение на виновното лице.

Размерът на паричния начет не може да бъде по-малък от 1/3 от брутното месечно трудово възнаграждение на виновното лице освен в случаите, когато щетата е под размера на това възнаграждение.

32. Отговорност по реда на паричните начети не може да се търси, когато от деня на причиняване на щетата са изтекли повече от 5 години.

33. Заповедите (решенията), с които са наложени парични начети, не подлежат на обжалване. При допуснати правни или фактически грешки или при новооткрити обстоятелства органите, издали заповедите или решенията, имат право да ги изменят или отменят.

VIII

34. По влезлите в сила решения и присъди на съдилищата, с които са присъдени суми на държавни учреждения, предприятия или организации, съдилищата служебно издават изпълнителни листове, които се изпращат на ревизионната служба, изпратила актовете в съда.

Изпълнителните листове се привеждат в изпълнение от финансовите отдели при народните съвети, ако сумите са присъдени в полза на бюджетни учреждения, и от съдебните изпълнители, ако сумите са присъдени в полза на предприятия или организации.

35. Когато щетата е причинена от престъпление или липса, изпълнението може да се насочи към всяко недвижимо имущество на длъжника без ограничение.

36. Събраните суми погасяват най-напред главницата от задължението, а след това лихвата и разноските.

IX

37. Събирането на паричните начети се извършва от счетоводителите на предприятията, учрежденията или организа-

ците в мястото, където работи начетеното лице, или от лицата, които изплащат трудовото възнаграждение на работниците и служителите.

Събраните по парични начети суми се внасят в приход на държавния бюджет, а ако щетата е причинена на кооперативна или обществена организация — в приход на ощетената организация — в тридневен срок от удържането. Удръжките се правят в размери, установени с Гражданския процесуален кодекс.

38. Когато паричният начет или непогасената от него част не могат да се съберат от трудовото възнаграждение на начетеното лице, събирането става чрез финансовите отдели при народните съвети, а ако паричният начет е в полза на организация — чрез съдебния изпълнител.

39. По всички ревизионни актове и актове за начет, по които не са издадени и не са влезли в сила решения, се прилагат правилата, указани в този закон.

40. За приложение на този закон министърът на финансите издава наредби, а министрите и ръководителите на централните ведомства и организации издават инструкции, съгласувани с Министерството на финансите.

41. Този закон влиза в сила от 1. I. 1961 г. и отменя всички закони, които му противоречат.)

Има думата др. министър на финансите Кирил Лазаров да направи съответния доклад.

Кирил Лазаров: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! В сегашния етап на социалистическото строителство нашата Партия решава важни исторически задачи за доизграждане на материално-техническата база на социализма у нас, за превъзпитание на трудещите се в комунистически дух, в поставянето на общонародните интереси над личните интереси, в ново отношение към народното имущество и държавната пара.

Нашият социалистически строй създаде всички необходими предпоставки и условия за ускорено развитие на народното стопанство, за рентабилна дейност на държавните предприятия, за по-нататъшното разгръщане на производителните сили, за увеличаване на социалистическите натрупвания, за общ подем на народното стопанство.

В доклада си пред третата редовна сесия на Народното събрание първият секретар на ЦК на БКП др. Тодор Живков подчерта, че за подобряване материалното и културното положение на трудещите се, в резултат на извършеното переустройство на държавния апарат и стопанското ръководство трябва значително да се подобри използването на материалните и финансовите ресурси на държавата, да се повиши

рентабилността на предприятията и да се увеличават непрекъснато вътрешностопанските натрупвания. В цялата страна трябва да се поведе борба за максимално разкриване на съществуващите резерви в народното стопанство, за реално планиране на приходите и разходите, за най-пестеливо разходване на средствата и материалните ценности. Необходимо е сега повече от всякога да се отстранят всякакви нарушения на финансовата дисциплина, да се засили режимът на икономии, да се внедрят нови методи и форми на финансовия контрол, за да се повдигне неговата действеност.

Благодарение правилната политика на Българската комунистическа партия и народното правителство финансите на страната непрекъснато укрепват и от своя страна съдействуват за още по-големи успехи в социалистическото строителство.

Налице са всички условия за по-нататъшното укрепване на нашите финанси. В народното стопанство съществуват огромни, неразкрити резерви.

Ето защо много правилно държавата използва финансите не само като средство за въздействие върху производството и за неговото стимулиране чрез разкриване на вътрешностопанските резерви, но и като лост за отчет на производството, на разпределението и потреблението на обществения продукт и националния доход.

Социалистическите финанси обслужват кръгооборота на фондовете на народното стопанство и затова имат неотменна връзка с развитието му, с по-нататъшното му укрепване и доизграждане по пътя на социализма и комунизма.

Българската комунистическа партия и Правителството винаги високо са оценявали ролята и значението на финансите като важен лост за контрол и ефективно използване на материалните и финансовите ресурси в социалистическото строителство. Партията и Правителството полагат грижи за укрепване на нашите финанси и винаги насочват към правилни действия техните функции за засилване на въздействието им върху производството по пътя на преразпределението на националния доход и по пътя на финансовия контрол.

Здравите финанси, стабилният бюджет и крепката национална монета са важна предпоставка за по-нататъшните ни успехи в строителството.

Нашите финанси, както и цялото наше социалистическо строителство се изграждат на непоклатимите и изпитани ленински принципи на съветския финансов опит.

Владимир Илич Ленин казваше: „На нас е необходим финансов централизъм. Необходима е концентрация на нашите сили... Без провеждането в живота на тези принципи няма да достигнем до икономически преобразования. Аз съм за най-широка автономия на местните съветски организации, но

заедно с това аз мисля, че за плодотворността на нашата работа по съзнателното преобразуване на страната ни е необходимо единна, строго определена финансова политика и изпълнение на предписанията отгоре до долу". (Соч., т. XXVIII, стр. 348, 1952 г.)

Нашият енергичен и трудолюбив народ е кръвно заинтересуван в процеса на огромното по своите размери и невиджани темпове производство да има ред и строга финансова дисциплина при боравенето с материалните и финансовите средства на страната, за опазването на народното имущество.

През периода на ускореното развитие на нашата страна са необходими огромни финансови средства. Това налага още повече да се засили борбата за мобилизация на средствата и за контрол при тяхното използване.

Под грижите на Партията и Правителството нашите социалистически предприятия достигнаха забележителни производствени и финансови резултати. Болшинството от предприятията спазват социалистическия принцип на производството за преимуществения ръст на производителността на труда в сравнение ръста на годишната работна заплата, което е важен източник за социалистическите натрупвания. Това е възможно, защото повечето от стопанските ръководители спазват строга финансова дисциплина и режим на икономии в процеса на производството.

У нас обаче все още има такива ръководители на държавни предприятия и стопански организации, които не уважават народното имущество и народната пара и с лека ръка се разпореждат с тях.

Трябва да се разобличават, без разлика на мястото, което заемат, нарушителите на държавната и финансовата дисциплина. Затова именно е нужен добре организиран и действителен финансов контрол. Такъв контрол трябва не само да разкрива нередностите, но и да ги предотвратява, да помага за подобряване финансовото състояние на предприятията и стопанските организации.

Преустройството на държавното и стопанското ръководство засегна и вътрешноструктурната организация на финансовия контрол. Отдели се Комисията за държавен контрол от Министерството на финансите. Финансовият контрол сега се упражнява от Министерството на финансите.

Старият закон за държавен и ведомствен контрол не определяше срокове за ревизиите. Вследствие на това някои ръководители не осигуряваха с години ревизии на обектите и на материално отговорните лица. Все още се допуска неправилен подбор на ревизорските кадри. Проявява се пренебрежение към нарушенията на финансовата дисциплина и към противозаконното разходване на народните средства. На

някои места се допускаха извращения, като се използваше възможността за налагане на намалената отговорност, дадена със Закона за държавен и ведомствен контрол, за да се ликвидират с крайно малки парични начети нанесените щети на народното стопанство и на държавния бюджет. Естествено това не позволи в тези случаи налаганите парични начети да изиграят своята възпитателна роля.

Това наложи да бъде издаден нов нормативен акт, който да даде цялостна регламентация на въпросите, свързани с упражняването на финансовия контрол.

С предлагания проектозакон се цели да бъдат отстранени всички пречки, които спъват правилния развой на финансовия контрол, да се засили неговата резултатност в борбата за здрава финансова дисциплина.

Финансовият контрол се провежда и от всички министерства, централни ведомства и организации, тъй като същите са тясно свързани с държавните финанси и с държавния бюджет. Финансовият контрол независимо от кого се провежда има за основна задача да съдействува за заздравяване на финансите в страната, да подпомога ръководителите в стопанската им дейност, да спомогне за изпълнението на държавния бюджет, за разкриване на резервите, за внедряване на строга финансова дисциплина и опазване на социалистическата собственост.

За осигуряване изпълнението на тази задача в предлагания закон е установено задължение за Министерство на финансите да има общо методическо ръководство на финансовия контрол в останалите министерства, комитети, централни ведомства и организации. За да се избегне дублирането при упражняване на контролните функции е предвидено съгласуване на планове за ревизионната работа на споменатите ревизионни служби с Министерството на финансите.

Съществуват сериозни слабости в структурата на контролните служби в някои министерства, ведомства, предприятия и организации. Поради това се предлага съставът и структурата на ревизионните служби към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации да бъдат определени от съответния ръководител съгласувано с Министерството на финансите.

С проектозакона се утвърждава двойно подчинение на отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети. Освен на изпълнителните комитети контролните органи ще бъдат подчинени и на Министерството на финансите.

В проектозакона се поставя основно задължение на министерствата, ведомствата и организациите да извършват ежегодно ревизии на контролираните от тях обекти и материално отговорни лица. Това ще се отрази благоприятно върху

результатите от борбата със злоупотребите и разхитителите на социалистическата собственост.

По сега действащия Закон за държавен и ведомствен контрол не е поставена ясна граница между пълната и ограничената отговорност. Липсва единен критерий при определяне размера на паричните начети. С цел да се изгради единна система за имуществена отговорност, осъществявана по контролно-ревизионен път, пълната имуществена отговорност по проектозакона е установена за ясно определени категории случаи.

Независимо от това за пръв път в нашето законодателство е предвидена пълната бригадна отговорност, когато щетите са причинени при обща работа или при работа на смени и когато за такава отговорност има сключен необходимия договор между работниците и служителите и учрежденията, предприятията и организациите.

С предлагания текст за ограничената отговорност са отстранени всички съществуващи в досегашния закон неясноти. Независимо от налагания паричен начет на причинителите на щетата третите лица, които са се облагодетелствували от щетата, носят пълна отговорност за същата. Ограничената отговорност под форма на парични начети е поставена в непосредствена връзка с естеството на щетата и е определена както с горна, така и с долна граница. Последното е гаранция паричните начети за в бъдеще да бъдат по-результатни и да оказват възпитателно въздействие спрямо нарушителите.

За засилване санкцията срещу посегателствата на социалистическата собственост всички щети от липси ще бъдат обезщетявани по единните държавни цени на дребно.

Отчетническата давност се намалява на 10 години. Същият срок е напълно достатъчен, за да запази интересите на държавата.

С проектозакона се създава единство в реда на погасяване на задълженията към държавата, като се предвижда събраната сума да погасява най-напред главницата, а след това лихвата. Това значително ще облекчи онези нарушители, които имат желанието да възстановят причинените щети и да заличат последиците от своите действия.

Нашето законодателство предвижда защита на определен минимум имущество от принудително изпълнение. Такава защита не бива да съществува спрямо злоупотребителите и разхитителите на общонародната собственост. Затова проектозаконът предвижда изпълнението да се насочва към всяко недвижимо имущество на длъжника без всякакво ограничение, ако щетата произхожда от престъпление или липса.

В останалата си част проектозаконът не показва основни различия с досегашното уреждане на въпросите относно про-

изводството пред съдилищата по актовете за начет, по правата на контролните органи, по обжалването на паричните начети и пр.

Предлаганият проектозакон цели да осигури ефикасен, пълноценен и резултатен финансов контрол в страната. С него ще се спомогне за внедряване на строга финансова дисциплина, която е необходима за развитието на народното стопанство, за доизграждане на социализма в нашата Родина.

Поради това моля, другарки и другари народни представители, да одобрите и гласувате проектозакона за финансовия контрол. (Ръкопляскания)

Председателстващ Петър Попзлатев: За да изнесе становището на Законодателната комисия по законопроекта, има думата докладчикът др. Кирил Арабаджийски.

Докладчик Кирил Арабаджийски: Другарки и другари народни представители! Законодателната комисия разгледа внимателно и подробно предлагания законопроект за финансов контрол и намира, че отговаря на новите задачи, поставени пред контрола, и ще допринесе за внедряване на още по-добра финансова дисциплина.

Законодателната комисия предлага да бъде приет законопроектът за финансов контрол със следните изменения и допълнения: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на Законодателната комисия по законопроекта за финансов контрол

1. В ал. II на чл. 1 след думите „чиято дейност планират или финансират“ да се добавят думите „или упражняват държавно ръководство върху нея“.

В ал. III на същия член след думата „отдели“ да се добавят думите „за финансов контрол“.

Съображения. С предлаганото допълнение на ал. II се цели да се разшири обхватът на финансовия контрол и над онези организации, върху чиято дейност се упражнява държавно ръководство, без тя да се планира, финансира или субсидира от бюджета.

С добавката в ал. III се уточнява, че на двойно подчинение са само отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети.

2. В буква „а“ на чл. 2 накрая думите „предприятията, учрежденията и организациите“ да се заменят с думите „предприятията и организациите“.

Съображения. Поправката се предлага, за да се избегне повторението в текста.

3. В ал. III на чл. 3 думите „към министерствата, комитетите, окръжните и градските с централно подчинение народни съвети, централните ведомства и организациите“ да се заличат.

В ал. III на същия член думите „при тези министерства, ведомства и др.“ да се заменят с думите „към тях“.

Съображения. Поправките се предлагат, за да се подобри текстът в редакционно отношение.

4. В ал. I на чл. 5 думите „съгласувано с председателите на изпълнителните комитети“ да се заменят с думите „и от председателите на изпълнителните комитети“.

В ал. III на същия член накрая думите „председател на изпълнителен комитет на окръжен или градски с централно подчинение народен съвет“ да се заменят с думите „председател на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет“.

Съображения. С изменението в ал. I се изразява точно двойното подчинение на отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети. Втората поправка е редакционна.

5. В ал. II на чл. 6 накрая думите „на съответния председател на изпълнителен комитет“ да се заменят с думите „на председателя на изпълнителния комитет“.

Съображения. Поправката е редакционна.

6. В чл. 7 думите „председателите на изпълнителните комитети при окръжните“ да се заменят с думите „председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни“, а накрая думата „на“ да се замени с думата „през“.

Съображения. Поправките са редакционни.

7. Член 9 да се измени така:

„Органите на финансовия контрол са длъжни да поддържат връзка с държавните органи и обществените организации по въпросите на ревизиите.“

Съображения. Въпросът за тайната и внезапността на ревизиите е въпрос на организацията на работата и отношение към нея, а не на законодателно уреждане, поради което те следва да отпаднат от текста.

8. В ал. II на чл. II накрая думите „ревизиращите органи“ да се заменят с думите „контролни органи, които не могат да бъдат по-малки от три дни“.

Съображения. Поправката се предлага, за да се гарантира минимален срок за даване на обяснения от ревизираните лица.

9. В ал. I на чл. 13 в началото думите „Министърът на финансите има право“ да се заменят с думите: „Министърът на финансите може“.

Съображения. Изменението е редакционно.

10. В първото изречение на ал. I от чл. 15 думите „реви-
зионните органи“ да се заменят с думите „контролните орга-
ни“. На края на същата алинея да се прибави следното ново
изречение: „За нарушенията, извършени от лица, заемащи
изборна длъжност, наказанията се налагат от съответния ор-
ган по предложение на министъра на финансите.“

Втората алинея на същия член да се измени, както
следва:

„Наказанията се налагат след изслушване обясненията
на нарушителя. При разкриване на нови обстоятелства, кои-
то не са били взети предвид при налагане на наказанието, то
може да се отмени или измени.“

Последната алинея на същия член да се заличи.

Съображения. Новото изречение се добавя, за да се опре-
дели начинът, по който могат да бъдат налагани предвидени-
те наказания на лицата, заемащи изборна длъжност, в съот-
ветствие с общите принципи на изборността. С оглед на то-
ва се предлага да се даде една по-обща редакция на текста.

Последната алинея на този член се предлага да се зали-
чи, тъй като не е целесъобразно да се предвиждат изключе-
ния от правилата за налагане на наказанията.

11. Алинея III на чл. 17 да се измени така:

„Лицата, получили нещо без основание от причинителя
на щетата, дължат връщането му освен в случаите на чл. 82,
ал. I от Кодекса на труда. Лицата дължат връщане и на по-
лученото по дарение от причинителя на щетата, когато даре-
нието е със средства, извлечени от причинената щета.“

Съображения. С предлаганата нова редакция на ал. III се
конкретизира съдържанието на имуществената отговорност
на третите лица. Редакцията на тази алинея на законопроек-
та е много широка и неопределена.

12. Второто изречение на чл. 18 да се измени така: „Со-
лидарно с тях до размера на полученото отговарят и лицата
по ал. III на предходния член.“

Съображения. Изменението се налага поради предлагано-
то изменение на ал. III на чл. 17.

13. В ал. I на чл. 19, изречение първо, накрая да се до-
бавят думите „за щети от липси“.

Съображения. С предлаганото допълнение отговорността
по чл. 19 се поставя в хармония с принципите, залегнали в

чл. 17 от закона. Бригадната отговорност може да съществува само за щети от липси.

14. Буква „г“ на чл. 20 да се прередактира така:

„г) лицата по чл. 17, ал. III“.

Във втората алинея на чл. 20 думите „облагодетелствувалите се лица“ (физически и юридически) да се заменят с думите „лицата по чл. 17, ал. III.“

Съображения. Предлаганите изменения са във връзка с изменението на чл. 17, ал. III.

15. В ал. II на чл. 21 думите „но след като бъдат спаднати фактическата изхабеност или ползите, ако има такива“ да се заменят с думите „след като бъде спадната фактическата изхабеност“.

Съображения. Поради това, че се търси действителният размер на щетата, излишно е да се пояснява в текста, че ползите са приспадат.

16. В чл. 22 в началото думите „Виновните лица“ да се заменят с думите „Отговорните за щетата лица“.

Съображения. С изменението се употребява по-точно понятие.

17. В ал. I на чл. 24 думите „третите облагодетелствували се от щетата лица“ да се заменят с думите „лицата по чл. 17, ал. III“.

Съображения. Изменението се предлага за съответствие с предлаганото изменение в чл. 17.

18. Във втората алинея на чл. 27 думите „граждански ответници“ да се заменят с „ответници по гражданския иск“.

Съображения. С предлаганото изменение се прави редакционно подобрене на текста.

19. В чл. 28 накрая изразът „за търсене на друга отговорност (паричен начет)“ да се замени с изрази „за търсене на друга отговорност — паричен начет и други“.

Съображения. С предлаганата поправка текстът се подобрява редакционно и същевременно се създава възможност да се търси и друга отговорност освен за паричен начет.

20. Във втората алинея на чл. 29 думите „облагодетелствувалите се лица“ да се заменят с думите „лицата по чл. 17, ал. III“.

Съображения. Изменението се предлага за уеднаквяване с предлаганото изменение на чл. 17.

21. В първото изречение на чл. 33 думата „решенията“ и във второто изречение думите „или решенията“ да се заличат.

Съображения. Предлагащите думи за заличаване са излишни, тъй като се отнасят до актове, издавани еднолично от ръководителите на министерствата, ведомствата и народните съвети.

22. В чл. 39 накрая думите „указани в този закон“ да се заменят с думите „на този закон“, а в чл. 40 думите „този закон“ да се заменят с думата „закона“.

Съображения. Предлагащите поправки в двата текста са редакционни.

23. Навсякъде в законопроекта думите „или градските на централно подчинение“ да се заличат.

Да се създаде нов чл. 39 със следното съдържание:

„39. Разпоредбите на закона, отнасящи се до окръжните народни съвети, се прилагат и за градските народни съвети в София, Пловдив и Варна.“

Членове 39, 40 и 41 на законопроекта да станат съответно членове 40, 41 и 42.

Съображения. В редица текстове на законопроекта се говори за окръжните или градските народни съвети с централно подчинение. Това утежнява текстовете, затова комисията предлага положението на изпълнителните комитети на градските народни съвети и на техните органи по финансовия контрол в градовете София, Варна и Пловдив, които са на централно подчинение, да се изясни с отделен текст.

24. Разделите на законопроекта да се наименоуват, както следва:

- „I. Общи положения.
- II. Права и задължения на контролните органи.
- III. Ревизионни документи.
- IV. Мерки за отстраняване на нарушенията.
- V. Имуществена отговорност.
- VI. Производство пред съда.
- VII. Парични начети.
- VIII. Събиране на вземанията.
- IX. Други разпоредби — последният раздел да се постави след чл. 38.“

Съображения. Наименоуването на отделните глави се предлага за по-голяма прегледност на законопроекта.

Председател на Законодателната комисия: **Б. Лозанов**“

Председателствуващ Петър Попзлатев: За изказване по законопроекта са се записали другарите народни представи-

тели Никола Джанков, Георги Манев и академик Петко Стайнов.

Има думата др. Никола Джанков.

Никола Джанков: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! На настоящата сесия на Народното събрание е представен за обсъждане и приемане нов закон за финансовия контрол. Този закон има голямо значение, особено като се имат предвид настъпилите изменения в нашата страна след VII конгрес на Партията, извършената реорганизация в държавното и стопанското ръководство и поставените големи задачи от ЦК на Партията, посочени в доклада на др. Живков пред третата редовна сесия на Народното събрание през 1959 г. за ускореното развитие на страната по пътя на социализма.

Социализмът в нашата страна победи. Във всички сектори на икономиката господствуват социалистическите производствени отношения, които дават неограничен простор за развитието на производствените сили. Ликвидирани са експлоаторските класи и експлоатацията на човек от човека.

В голям стопански, политически и културен подем е целият социалистически лагер начело с великия Съветски съюз. Растват и крепнат силите на мира, отслабват силите на войната и империалистическата агресия. На великото дело на мира служат и епохалните открития на съветската наука и техника. Трудещите се от цял свят с надежда и вяра гледат на усилията на Съветския съюз и целия социалистически лагер за запазването на световния мир, с най-големи симпатии и надежди следяха речите, произнесени на XV сесия на Общото събрание на ООН от ръководителите на социалистическите страни и на най-големия миротворец на съвременната епоха, ръководителя на съветската държава, първия секретар на ЦК на КПСС др. Никита Сергеевич Хрущов.

Нашата страна, която твърдо стои в братското социалистическо семейство, благодарение на правилната политика на Българската комунистическа партия, ентусиазма, с който народът подкрепя тази политика, братската помощ на СССР и взаимопомощта с другите социалистически страни в кратък исторически период от изостанала аграрна страна се превърна в индустриално-аграрна държава с развита тежка и лека промишленост и кооперирано селско стопанство.

Нашите работници, селяни, представители на интелигенцията са еднакво заинтересувани от подема на народното стопанство, от укрепването на социалистическия обществен строй.

На съвременния етап от развитие на нашето социалистическо общество това отношение на трудещите се към общото социалистическо дело намери конкретен израз в огромното

всеотранно движение за ускороно развитие на страната ни по пътя на социализма.

Ние с радост можем да отбележим, че в резултат на огромната работа на Партията, народната власт и обществените организации за подобряване на материалното и културното благосъстояние и за комунистическото възпитание на трудещите се у нас, както посочи др. Тодор Живков, намаля престъпността, значително се укрепи социалистическата законност, огромното мнозинство от гражданите самоотвержено се труди и честно се отнася към своя обществен дълг и спазва законите на страната.

Въпреки постигнатите непознати досега в историята ни успехи ние не можем да си затваряме очите пред някои все още съществуващи в нашата действителност факти, несъвместими със социалистическата етика и морал, поради наличието на отживелици от капитализма в съзнанието на известна част от членовете на социалистическото общество, пред проявите на различни черти на стария морал, които понякога водят до престъпления — до присвояване на обществена собственост, която е основа на социалистическия обществен строй. Прочее, корените на тези прояви трябва да търсим в старото общество, основано на господството на частната собственост върху средствата за производство. Наред с огромната възпитателна работа, която Партията и социалистическата държава водят срещу чуждите на социалистическия обществен строй явления и факти, което е и основен метод на борба срещу нередностите и нарушенията, у нас е организирана цяла система от държавни контролни органи, чиито функции се регламентират със специални закони. Такъв е и настоящият проектозакон за финансов контрол.

Другари! При капиталистическата икономика финансовият контрол е организиран по такъв начин, че да не пречи, да не спъва основната цел на капиталистическото предприятие — печалбата. Финансовият контрол при капиталистическата система не се интересува при обследванията на капиталистическите предприятия от ценообразуването на продукцията, не се интересува и от размера на печалбата — това е търговска тайна на самото предприятие. Финансовият контрол се свежда до фискално-берийни проверки, които представляват допълнителни проценти над максимума печалба, калкулирана в цената на продукта. Ето защо така организираният финансов контрол се явява оръдие на властващата капиталистическа класа. Даже и по отношение ревизиите на бюджетните учреждения финансовият контрол има съвсем ограничен обхват.

В социалистическата държава на мястото на частното експлоататорско предприятие е изградено обществено предприятие. Основата, върху която се развива социалистическо-

то предприятие, не е печалбата, а задоволяване обществените интереси чрез обществена собственост върху средствата за производство, изразена в две основни форми — общонародна и кооперативна собственост. Цялостната стопанска дейност се изразява в една постоянна и непрекъсната съгласуваност, изградена върху основите на държавния народностопански план. Отделните стопански предприятия не са в борба помежду си, както това е в капиталистическата икономика, а изграждат взаимоотношенията си в рамките на плановостта и хармоничната съгласуваност.

Колкото повече се разрастват държавните функции в изграждания на планови начала стопански живот в страната, толкова повече се увеличават тези органи на държавното управление и производство, които следва да бъдат включени в системата на финансовия контрол. Този контрол трябва да бъде както бюджетен, за бюджетното учреждение, така и финансово-стопански, отнасящ се до производствената, търговската и пр. дейност на държавното предприятие.

В досега съществуващия Закон за държавен и ведомствен контрол се предвижда държавният и финансовият контрол да се упражняват от едно общо министерство — Министерство на финансите и държавния контрол.

Новият закон за финансов контрол, който се внася за разглеждане и одобрение в настоящата сесия на Народното събрание, има за задача да отстрани известни слабости в организацията на контролните служби и в системата на отговорностите. Предвижда се Министерството на финансите да дава методическо ръководство върху финансовия контрол на министерствата, комитетите, централните ведомства и организации, а последните да съгласуват плановете си, както и структурата на контролния апарат с Министерството на финансите.

Проектозаконът предвижда подчинение на отделите за финансово-стопански контрол и към Министерството на финансите, което безспорно ще подобри работата на контролните органи.

В законопроекта се изгражда единна система за имуществена отговорност. Предвидена е бригадна пълна имуществена отговорност, когато щетите са причинени от обща работа или работа на смени (чл. 19 от законопроекта). За да бъде налице такава отговорност, необходимо е да има сключен договор между предприятието или организацията и работниците и служителите, които боравят общо с паричните и материалните ценности. В такъв случай за причинените щети работниците и служителите отговарят пропорционално на получаваното трудово възнаграждение и прослуженото време, през което е причинена щетата.

Ние не се съмняваме, че настоящият законопроект така, както е предложен, ще даде възможност да се подобри финансовият контрол в учрежденията, предприятията и организациите в страната, ще укрепи финансовата дисциплина, ще спомогне за успешното водене на борбата срещу злоупотребите и разхищенията, срещу нехайното и безотговорно съхраняване и стопанисване на социалистическата собственост.

Другарки и другари народни представители! Искам да кажа няколко думи и за връзката на финансовия контрол с обществените организации.

В Закона за ускореното икономическо развитие на народното стопанство и подобряване материалното и културното положение на народа и за преустройството на държавното и стопанското ръководство в чл. 16, пункт III на този закон е отбелязано, че за да се засили общественият характер и повиши ролята на държавния контрол, в Комисията за държавен контрол и нейните органи могат да участвуват представители на партийните, профсъюзните, комсомолските и отечественофронтовските организации, изтъкнати специалисти и производственици. В решенията на IV конгрес на Отечествения фронт се казва, че и за в бъдеще една от най-важните задачи на Отечествения фронт е организирането на още по-широк обществен контрол и творческата критика на масите върху работата на държавните и стопанските органи и особено върху дейността на народните съвети. В указанието на НС на Отечествения фронт за работата на отечественофронтовските комитети и организации по обществения контрол и разгръщане творческата критика на трудещите се от т. г. е казано, че комитетите на Отечествения фронт съдействуват на Комисията за държавен контрол, на Контролно-ревизионното управление при Министерството на финансите и на народните съвети, като при поискване дават свои активисти или членове от комисиите за обществен контрол и оказват съдействие при проверките, които държавните органи правят.

Аз съм напълно съгласен с предложението на Законодателната комисия по изменението на чл. 9 от законопроекта в смисъл, че органите на финансовия контрол са длъжни да поддържат връзка с държавните органи и обществените организации по въпросите на ревизиите, защото това ще е от полза за работата. Във връзка с това разширяването на обществения контрол като изтъкнат метод за подобряване работата на всички органи на държавното и стопанското управление придобива сега особено значение. В. И. Ленин изтъква, че едноличната разпоредителна власт на отделни ръководители трябва непременно да се съчетава с разнообразните форми и начини на контрол отдолу. Никой не може да ни гарантира, че този или оня държавен орган ще извърши правилно и пълно своята проверка по въпроса на ревизията, ако

той не се опира на широката и мощна поддръжка на обществените организации, на контрола отдолу.

В постановлението на ЦК на КПСС от 26 юни 1959 г. се констатира все още слабото привличане на профсъюзните и комсомолските организации в обществения контрол, а за нашата действителност ние ще кажем и за контрола на Отечествения фронт. Днес големият проблем за нас не е толкова в самото посегателство върху държавната, обществената и кооперативната собственост, а доколко се явява като голямо зло разхищението на тая собственост, неизпълнението на плановете, неизпълнение на договорните задължения, на обещанията, отклоняването на оборотните средства, в посягането върху фондовете, в недобрата финансова и трудова дисциплина, в недобрите кадри, изобщо върху методите на държавното и стопанското ръководство. Разкривайки недобрите методи на ръководство, в неспазване на държавната и финансовата стопанска дисциплина, ревизиите се натъкват вследствие на тия неуредици и на отделни посегателства на собствеността и продукцията на отделни предприятия.

Тежки случаи имаме в непровеждането на редица необходими агротехнически и други мероприятия от страна на ръководствата на ТКЗС. Така например ТКЗС в с. Стежерово — Плевенски окръг, от неизпълнение на някои показатели по производствените планове е намалило паричните постъпления с 44 543 000 лв. Лошата първична отчетност, която не отразява действителните приходи и разходи, също създава условия за разхищение и злоупотреби. Така например съставят се актове за продукцията не по време на добивите, а при продажбата им. При ревизиите на ТКЗС се установява, че системно се отклоняват оборотните средства в инвестиции. Така например ТКЗС, с. Петрица, е отклонило оборотни средства за 412 886 лв., от специалните фондове 496 200 лева. В същото село са бракувани 20 400 вкоренени лози. Големите загуби на народното стопанство се нанасят и при използването на държавните напонтелни системи. Вместо издръжката да се намалява ежегодно, тя се увеличава не пропорционално с поливните площи. Също така плановата издръжка не е съобразена с фактическите разходи на един декар поливна площ. Така например в напонтелната система гр. Стара Загора през 1959 г. е разходвано 5,71 лв. на поливен декар, а през 1960 г. — 6,29 лв., а това коства на държавата повече от 160 946 лв.

Установено е, че в Русенски и Старозагорски окръг прокараните напонтелни канали не се използват, а с това се замразяват 723 637 лв. обществени средства. Друга слабост, която се забелязва в МТС — тия солидни бази на нашите кооперативни стопанства — не се полагат достатъчно грижи за машините и те влизат по тия причини в преждевременен

основен текущ ремонт. Не се правят икономии на маслата и горивото. Така например в двете ревизирани МТС в селата Ружица и гр. Кула — Видински окръг, са преразходвани над одобрените им средства 1 376 000 лв. Някои ТКЗС умислено си намаляват доходите като цел за постигане намаление на данъците, а необлагаемите суми значително завишават. Например ТКЗС, с. Мало Конаре, Пазарджишко, неправилно не е посочило доходи от селскостопански произведения, неправилно се е освободило от суми, постъпили от продажба на ябълков пулп, като с това е намалило доходите си с 2 203 000 лева и затова е начетено с 205 000 лв. данък. ТКЗС, гр. Пазарджик, е посочило, че е изразходвало 1 800 000 лв. за обработване на интензивни култури, без да е извършило такива разходи, и е начетено с данък 146 000 лв. Такива случаи имаме в ТКЗС Сунгурларе, Бургаски окръг, ТКЗС Александрово, Ловешки окръг, Кричим, Пловдивски окръг, ТКЗС, с. Безмер, Толбухински окръг, и др.

Голяма помощ на финансовия контрол може да се оказва от съветите, в тяхната борба за спазване на законността и престъпленията в окръзите. Данните сочат, че голямото количество престъпления в окръзите са насочени към социалистическата собственост.

Например в гр. Варна 80% от обвинителните актове са за престъпления против социалистическата собственост: Софийски окръг — 61%, Пловдивски окръг — 40% и пр. Причините за това са посочени в 169-то постановление на ЦК на БКП и Министерския съвет от 8 август 1958 г., а те са: лошата първична отчетност, формално отношение към ревизиите и инвентаризациите, недостатъчната квалификация и качество на кадрите и бавност на движението на самите дела в съдилищата.

По отношение на финансовия контрол са необходими повече от всеки друг път помощта и поддръжката на обществените организации, които трябва да получават неговите органи при извършване на ревизиите. В това отношение общественят контрол, който се извършва от организациите на Отечествения фронт по отношение на търговските организации, организациите за комунални услуги, ТПК и други предприятия, ще трябва да се засили и разшири. В това отношение ценен е опитът на комисиите за обществен контрол в Ловешки окръг, където те заедно с постоянните комисии по селското стопанство при съветите обследват цялостната стопанска и финансова работа на ТКЗС. Например как се изразходва фуражът на ТКЗС, как животновъдите изпълняват план-графиците си за добив на мляко, месо, яйца и др.; как кооператорите се подготвят за сеитба, как механизаторите изпълняват задълженията си и др.

Независимо от това те правят проверка, как се изпълняват договорните задължения, спазва ли се финансово-счетоводната отчетност и за всички слабости и нередности сигнализират съответните съвети и ОФ организации. В Бургаски окръг в редица села низовите организации на Отечествения фронт поемат шефството над отделни бригади и ферми и помагат в тяхната работа, а също така упражняват и контрол по изпълнение задачите, поставени пред тях.

Всичко това показва каква огромна помощ и роля имат организациите на Отечествения фронт за разкриване на разхищения и престъпления както в търговските организации, ТКЗС и други стопански предприятия.

От голямо значение са съвещанията, които провеждат по съвети и квартали комитетите на Отечествения фронт във връзка с нередностите, допуснати в селата или кварталите по търговията, общественото хранене и др. Така например в гр. Димитрово на съвещание на Отечествения фронт на 1 юли миналата година в квартал „Темелко Ненков“ в присъствието на повече от 450 души са разгледани именно такива въпроси. На това съвещание са присъствували и председателят на градския съвет заедно с всички членове на изпълкома. Такива съвещания се провеждат от комитетите на Отечествения фронт и в други градове и села на страната.

Комисиите за обществен контрол при низовите организации на Отечествения фронт в Кирковски район, София, правят проверки не само на търговските магазини, а и на почти всички обществени заведения — поликлиники, предприятия на съвета, строителни площадки и др. Тези проверки нямат характер на ревизия в смисъла на държавен и финансов контрол. Те се отнасят до качеството на стоките, до хигиената, до съхраняването на материалите и качеството на строителството на жилищните блокове и др. Констатираните нередности се вписват в протокол в два екземпляра от членовете на цялата комисия на обществения контрол. Тия протоколи се изпращат на съответния районен комитет. В редица общини на Варненски, Плевенски, Толбухински и други окръзи комисиите за обществен контрол са разпрострели своята дейност и върху дейността на ТКЗС, на общинските, градски и селски народни съвети. Без будното око на масите, на народа и без непримиримост към тези прояви с тези чужди на социализма явления, каквито са кражбата, разхищението, злоупотребите на средства и др., не може да се ликвидира.

Настоящият законопроект за финансов контрол ще изиграе своята положителна роля за укрепване на финансовата дисциплина в борба срещу разхищенията и слабостите в нашите предприятия и кооперативни стопанства и ще се намалят до минимум тия зловердни за нашето време прояви. Законът за финансов контрол ще се прилага още по-ефикасно

и народополезно, като съчетава своята дейност все повече с дейността на обществените организации, на Отечествения фронт, на профсъюзите, на ДКМС и др., с което ще се съдейства за нашето ускорено икономическо развитие за пълния разцвет на нашата Димитровска Родина.

От името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз заявявам, че ние ще гласуваме единодушно за законопроекта. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Георги Манев.

Георги Манев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! Благодарение правилната политика на Българската комунистическа партия, на нейната организаторска работа, на провежданите от Правителството мероприятия, на героичния труд на нашия народ и на братското му сътрудничество със Съветския съюз и другите социалистически страни нашата Родина постигна в кратки исторически срокове огромни успехи във всички области на стопанския и културния живот. Нашата родна социалистическа промишленост се развива с невиджани темпове, социалистическият строй на село укрепва, а благосъстоянието и културата на трудещите се непрекъснато се повишават.

Набелязаната от Българската комунистическа партия историческа програма за ускорено развитие на нашата страна изисква огромни финансови средства. Тази програма може да бъде осъществена при условие, че непрекъснато се увеличават натрупванията и правилно се разпределя и използва националният доход. При решаване на тази задача важна роля принадлежи на финансовата система и преди всичко на основния финансов план на държавата — държавния бюджет, с чиято помощ се извършва преразпределението и използването на значителна част от националният доход. Финансите не са отрасъл, а са сфера на държавна дейност, която обхваща всички стопански отрасли и всички прояви на материална дейност. Финансите при социализма пронизват всички пори на социалистическото стопанство и активно въздействуват върху него. Именно поради това класиците на марксизма-ленинизма, Централният комитет на КПСС и Централният комитет на нашата Партия винаги са отдавали голямо значение на здравите финанси за успешното изпълнение на програмата за социалистическо строителство. Достатъчно е в това отношение да си припомним мисълта на Ленин, че ако ние нямаме успех във финансовата политика, ще бъдат обречени на провал всички наши начинания. Благодарение на непрекъснатите грижи на Централния комитет на нашата Партия финансите на Народна република България постоянно

укрепват и успешно съдействуват за осъществяване на програмата на Партията през периода на изтеклите петилетки. Като отбелязва първият секретар на Централния комитет на Българската комунистическа партия др. Тодор Живков в изказването си пред четвъртата извънредна сесия на Народното събрание, „... засега ние имаме здрави финанси, които са в състояние да осигурят изпълнението на програмата за ускореното икономическо развитие на страната“.

В социалистическата държава функциите по управление и организирането са неразривно свързани с функциите по проверка на изпълнението. Работата по организиране и управление на финансите е непосредствено свързана с проверка на изпълнението — финансов контрол. Държавният бюджет на НР България е финансовата база на държавния народно-стопански план. Чрез бюджета се мобилизират всички парични средства, които са необходими на държавата за извършване на нейната стопанска, социална и културна политика. Народно-стопанското и политическото значение на бюджета определя нуждата от строга и постоянна проверка за неговото изпълнение. Тази проверка, този финансов контрол трябва да затвърди успехите в осигуряването на парични средства, да разкрие недостатъците и пропуските, да активизира работата на стопанските предприятия и техните ръководства и своевременно и бързо да отстрани допуснатите грешки и пропуски. Тази огромна работа, която трябва да обхване в контрол финансовата страна на всяка стопанска, социална или културна дейност, не може да бъде извършвана от органите за управление и ръководство, и е поверена на специализиран контролен апарат — органи за финансов контрол. Задачата на финансовия контрол е проверка за точното съблюдаване от всички учреждения, предприятия и организации на законите, постановленията и разпорежданията на органите на държавна власт и държавно управление по финансовите въпроси и всички изисквания на финансовата дисциплина.

Другарки и другари народни представители! Разглеждайки от настоящата сесия на Народното събрание законопроект за финансов контрол цели да уреди именно тази страна от дейността на финансите у нас, която се изразява в проверка на изпълнението. Трябва да се отбележи, че в проектозакона е дадена за пръв път една съвсем правилна постановка на естеството на финансовия контрол. Този контрол се упражнява от Министерството на финансите и от ръководителите на министерства, ведомства и организации, както и от председателите на изпълнителни комитети на окръжни народни съвети. Чрез този контрол ръководителите на ведомства ще могат да разкриват слабостите и недостатъците в предприятията и учрежденията и да вземат бързо необходимите мерки за тяхното отстраняване. Но този контрол е по естество-

то си един и същ. Чрез него се цели контрол върху финансовата страна на всяка операция. Дали този контрол ще бъде упражняван от Министерството на финансите като извънведомствен контрол или ще бъде упражняван от ръководителите на ведомства като ведомствен контрол, или от председателите на изпълнителните комитети в територията на съответния окръжен народен съвет, е от значение само досежно изграждане на неговата организация, но това не променя неговото естество, защото този контрол е и си остава все финансов.

С проектозакона се прокарва известна централизация в работата на финансовия контрол. Намирам, че това е неизбежна последица от правилната постановка на въпросите относно финансовия контрол. Министерство на финансите ръководи и организира финансовата дейност и затова заема централно място в системата на финансовия контрол. За тази цел това министерство трябва да има общото методическо ръководство върху финансовия контрол на министерствата, комитетите, централните ведомства и организациите. Отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети се поставят в подчинение на Министерство на финансите и на съответните окръжни народни съвети. Тази структура на контролния апарат е в съгласие с извършеното у нас преустройство на държавното и стопанското ръководство. За да се избягнат слабостите, съществуващи при двойна зависимост, в законопроекта са дадени формите на тази зависимост и е осигурено единството, избягване на дублиращи се контролни функции и пр. чрез съгласуване на плановете, чрез сведения за извършената ревизионна работа, чрез общи методически указания и т. н. Предлаганата централизация на финансовия контрол в посочените рамки е съобразена с изказването и препоръките, направени от др. Тодор Живков пред третата редовна сесия на Народното събрание през 1959 г. Другарят Тодор Живков изтъкна: „Без централизиране, без най-строга всенародна отчетност и контрол в производството и разпределението на продуктите и средствата е невъзможно правилно да се води стопанството.“ Заедно с другите мероприятия по финансирането и отчетността др. Тодор Живков посочи необходимостта „да се поставят на двойно подчинение — на Министерство на финансите и на народните съвети, финансовите отдели и отделите за финансово-стопански контрол при народните съвети, с което ще се осигури централизираното съсредоточаване на финансовите средства и тяхното правилно насочване за разрешаване на най-важните народностопански задачи.“

Установеното с проектозакона методическо ръководство върху финансовия контрол и двойното подчинение на отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети поста-

вя пред Министерството на финансите отговорни задачи. Това министерство трябва да осигури необходимите мероприятия за повишаване квалификацията на контролните органи. Извършването на финансово-контролни функции е отговорна задача. Това предполага твърде висока квалификация, значителни познания от областта на икономиката, правото, счетоводството и пр. Едновременно с това се поставя и въпросът за правилен подбор на контролните кадри. Не могат да бъдат назначавани за контролни органи лица, които нямат необходимата подготовка и не познават въпросите, които проверяват, поне малко повече от ревизираните лица. И в това отношение задачите пред Министерството на финансите са отговорни, щом това министерство ще назначава и уволнява тези контролни органи по предложение и съгласуване с председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети.

Няма основание да се смята, че понастоящем работата на контролните органи е на голяма висота. От статистическите данни, дадени от Бюрото за счетоводни експертизи при Министерството на финансите, се установява, че през I-то шестмесечие на 1960 г. са били решени в съдилищата 1968 начетни дела. Тези дела са били образувани по актове за начети, съставени от контролни органи на ведомствата и на окръжните народни съвети, на обща сума 25 699 660 лв. Тази сума е била намалена още по време на счетоводните експертизи на 16 786 373 лв., а съдилищата са уважили предявените искове в размер 15 506 367 лв. Това означава, че по 79,8% от съставените актове за начет установените задължения от органите на финансовия контрол не са били уважени изцяло или отчасти. 10% от тези актове, или 195 броя, на обща сума 2 012 522 лв., са били изцяло отхвърлени от съдилищата. В рамките на тези изцяло отхвърлени граждански претенции по 195 акта за начет се установява, че 50 акта са съставени от ревизионни органи на окръжните народни съвети, 94 броя са били съставени от контролни органи на ведомствата, 36 акта са били съставени от контролни органи на бившите районни кооперативни съюзи, 12 броя са били съставени от контролни органи на ТПК. Явно е, че тази статистика не е много успокоителна и че тя идва да установи необходимостта от единно методическо ръководство, от повишаване на квалификацията, от контрол и подбор върху кадрите, които извършват финансово-контролни функции, или с една дума в подкрепа на разрешението, възприето от законопроекта за единство, за централизация. Недопустимо е и за в бъдеще да се съставят актове за начет само по счетоводни салда, без цялостни и задълбочени проверки по същество на счетоводните документи, без правилно определени отчетни периоди и др. слабости, допускани в процеса на ревизионната работа.

Контролно-ревизионните органи при своята работа трябва да се отнасят с най-голяма строгост към тези, които посягат на социалистическата собственост. За тях няма място в нашето ново социалистическо общество и те трябва да понесат цялата строгост на закона.

Когато обаче контролно-ревизионните органи констатираат пропуски и нарушения на финансовата дисциплина, при която щети няма или са в незначителни размери, когато няма лично облагодетелствуване, необходимо е да се вземат всички мерки, за да бъдат отстранени тези пропуски и нарушения, и то във възможно най-къси срокове. За разлика от ревизора при буржоазната държава ревизорът при социалистическото общество е длъжен да учи, да инструктира, да помага, да направи всичко, което е по силите и възможностите му, за да се създадат условия за нормално извършване на проверяваната дейност.

Задачите, които се поставят пред финансовия контрол, са намерили правилен и пълен израз в проектозакона. Органите на финансовия контрол са длъжни да установят точното съблюдаване на законността, която регулира бюджетната дейност на държавните учреждения и финансово-стопанската дейност на държавните предприятия и на организациите. Този контрол ще включи и проверки относно законосъобразността и целесъобразността на действията по събирането, съхраняването, стопанисването, разходването и отчитането на паричните и материалните ценности. А в това отношение има какво да се прави. Все още у нас има ръководители на държавни предприятия и стопански организации, които не са изградили у себе си и wśród своите подчинени колективи правилно отношение към народното имущество и към народната пара и с лека ръка се разпореждат с тях. Така при ревизия на ДИП „Подем“ — консервна фабрика, гр. Бяла Слатина, е установено, че за да се изпълни планът в ценово изражение, директорът на предприятието е наредил, а главният технолог е произвел свръхпланови количества компот от дюли 61 тона, договорирани 55 тона, компот от ябълки при план 20 тона произведени 237 тона, договорирани 30 тона. Без да е осигурен пласмент, по същите причини са били произведени 190 тона мармелад. За производството на компотите и мармеладите са били доставени ябълки от Пещерско по 2,90 лв. кг вместо по 0,90 лв. и са били доставени пулпове от Свиленград, Поморие и други далечни райони. В крайна сметка е допуснат преразход в снижение на себестойността от 1 320 000 лв. — 15,58%, и при планирана печалба от производствената дейност 723 000 лв. са били реализирани 360 907 лв., а към 31. III. 1960 г. в предприятието има залежала готова продукция за 2 544 604 лв. В същото предприятие през 1959 г. е била назначавана на три пъти комисия за инвентаризация на гото-

вата продукция. Въпреки че трите комисии не са проверили готовата продукция, през м. януари 1960 г. е бил съставен акт за брак с дата 22. XII. 1959 г., с който са бракувани 33 343 буркана зеленчукови консерви, 11 900 буркана компот и 611 кг туршин общо за 106 288,50 лв. В ТКЗС, с. Хлебарово, стотици хиляди килограма продукция, част от която е продадена, не е актувана и заприходена, а това създава условия за масови злоупотреби. В Разградски окръг при ревизия на 12 обекта от селското стопанство са установени щети в размер на 432 153 лв., от които са били внесени доброволно през време на ревизиите 163 253 лв. В ДМЗ „Бъдещност“ — гр. Чирпан, при производство на чугунени отливки са допуснали преразход на чугун поради неспазване пропорцията при лееенето, поради което чугунените отливки са оскъпени с 45 953 лв. В ДИП „Цв. Радойнов“, с. Сахране, въпреки наличието на циментови блокчета за подложки при стифиране на дървен материал са употребени 20 куб. м греди, които са станали негодни за употреба.

Заедно със случаите на щети от неправилно, нецелесъобразно и негрижливо ръководене и стопанисване на имуществата има твърде много случаи на посегателства към социалистическата собственост. У нас все още има остатъци от миналото със злостно отношение към социалистическото имущество, лица, които присвояват, злоупотребяват, крадат. Така при извършена проверка на цеха за производство на въглероден двуокис и кислород при химкомбината „Сталин“, Димитровград, е установено, че вследствие недобре поставена първична отчетност, липса на вътрешен контрол и неправилна организация са били създадени условия за крупно присвояване. На един от производствениците е било предоставено право да пласира между клиентите добитото количество кислород и въглероден двуокис. Това лице, използвайки лошата счетоводна отчетност, е продавало количества, по-големи от фактурираните, като разликата в размер на 170 523 лв. е присвоило. В Старозагорски окръг през III-то тримесечие на настоящата година са били установени щети от липси и злоупотреби за 140 414 лв., от които по време на ревизиите са били внесени 45 247 лв., а за остатъка от 95 167 лв. са съставени 22 акта за начет на 67 материално отговорни лица, които актове за начет са изпратени в съда. През същото тримесечие окръжният народен съвет, София, е съставил 34 акта за начетена обща сума 101 143 лв., а доброволно са внесени през време на ревизията 39 478 лв. и т. н.

В съгласие с правилната постановка на въпросите за задачите на контрола за пръв път у нас с проектозакона се възлага на финансово-контролните органи разкриването на нови и допълнителни приходи-източници. В това направление финансовият контрол може да изиграе голяма роля. Цялата

дейност на ревизионните органи във всички сектори на нашия стопански живот трябва да бъде подчинена на основна задача — разкриване на всички резерви в промишлеността, транспорта, строителството, търговията и селското стопанство, за да се осигурят по този начин материални и парични ресурси за нашето ускорено икономическо развитие.

Това налага да се преустрои работата на финансовия контрол така, че той да насочи своето внимание към всички предприятия в страната, където се създава национален доход. У нас все още съществуват огромни източници за вътрешни резерви. Така през I и II тримесечие на настоящата година контролни органи на Министерството на финансите, респективно на Контролно-ревизионното управление, извършиха тематични проверки по себестойността на продукцията и финансовата дейност на 21 завода и предприятия, при които бяха разкрити допълнителни вътрешни резерви за увеличаване на печалбата в размер на 45 000 000 лв. По отрасли разкритите резерви се разпределят в 5 машиностроителни предприятия за 15 430 000 лв., в два текстилни комбината за 18 070 000 лв., в две стъкларски предприятия за 3 700 000 лв. и др. Главният източник за вътрешни резерви се открива в завишаване на разходите за материали и труд при изграждане на плановите калкулации. Обикновено не се вземат за база разходите на материали от предшестващата година в плановите калкулации, а се предвиждат по-големи разходи за единица продукция.

Така например в ДМЗ „Червено знаме“ — Ст. Загора, при разработване на плана по себестойността за 1960 г. е повишена стойността на 7 вида основни материали със 794 891 лв. в сравнение с 1959 г., с което е намалена икономията по плана за снижение на себестойността и е занижена плановата печалба за 1960 г. За голяма част от заложените в плана машинни разходните технически норми за материалите са били повишени спрямо общото тегло на същите по спецификацията, по която е следвало да се отпускат материали в производството. За 23 вида материали разходните технически норми са по-големи от постиженията през 1959 г. от 7 до 76%. Например за машина „тестомесачка агренажна“ завишението на дребна сортава стомана е 55%, за ламарина 73% и пр. Това е създавало условия за разхищение на материали и неоправдано утежняване на теглото на машините. Същата машина, която по каталог трябва да тежи 850 кг, при претегляне е показала тегло 910 кг. Подобни случаи са разкрити в ДВТК „Георги Генев“, Габрово, Завод 14 — Ловеч, ДИП „Китка“ — гр. Нови Пазар, ДМЗ „Червена звезда“, с. Дебелец“, Търновско, ДВТК „Г. Димитров“ — Сливен, и др. Основна причина за залагане на по-високи разходи в плановите калкулации е тази, че разходните норми за материалите

се одобряват в предприятията, които не се съобразяват с постиженията от предшестващите години с цел да резервират възможности за отчитане на по-голям резултат, а в някои случаи и с оглед получаване на премиални възнаграждения.

Някои предприятия създават големи резерви, като залагат по-високи доставни цени в плановата калкулация от фактическите такива. Така в ДВТК „Георги Генов“, Габрово, са били предвидени в плановата калкулация по-високи от фактическите цени за четири вида прана вълна, вследствие на което е осигурен резерв за 1'984 000 лв. По същия начин в Ремзавода в гр. Коларовград е бил предвиден резерв за 224 000 лв.

В други случаи завишаване на издръжката и осигуряване на скрити резерви се получава, като не се включва в плановете за снижение на себестойността икономията от набелязани организационно-технически мероприятия. Така например във ВЗ „Червено знаме“, гр. Бургас, са внедрени 13 мероприятия с икономически ефект 158 140 лв., с които не са коригирани разходните норми за труд и поради това тази икономия не е реализирана.

Характерен случай на разкриване вътрешни резерви представлява включването в производствената програма на по-големи проценти ниско качество готова продукция за отделни видове от достигнатото през предшестващата година. Така например ДВТК „Георги Димитров“, гр. Сливен, за 22 артикула по плана за качеството са предвидени по-ниски проценти първо качество от постиженията през 1959 г., като стойностната разлика до II качество възлиза на 391 000 лв.

Скрити вътрешни резерви представлява намалението на допустимия брак в предприятията. В редица от проверените предприятия борбата за намаление на брака е недостатъчна. Скрити вътрешни резерви съществуват при планиране на разходите по труда. В други предприятия се планират повече разходи по фонда на работната заплата поради това, че се предвижда по-голяма средна заплата от фактически изразходваното. Другаде се повишават разценките за отделни операции или пък се допуска неправилно разпределение на фонда на работната заплата, като за I и II тримесечие се заделят по-големи суми, за да се обезпечат икономии за сметка на III и IV тримесечие, когато се изпада в преразход. Създават се неизползувани резерви чрез предвиждане в плановите калкулации на повече цехови и общозаводски разходи и т. н.

Не по-малки са възможностите за разкриване на нови приходонизточници в бюджетните учреждения. В това отношение Контролно-ревизионното управление при Министерството на финансите успя да разкрие значителни суми от държавни такси, неправилно използвани заеми и помощи, неначисле-

ни или невнесени по принадлежност парични средства и т. н.

При изброяване на задачите, поставени пред финансовия контрол, законопроектът предвижда и контрол за изпълнение на задълженията към бюджета. Досега такава задача е била поставяна само пред контролния апарат на Министерство на финансите. Разширяването на тази задача и върху финансово-контролните органи на министерствата, ведомствата и окръжните народни съвети неминуемо ще даде положителни резултати. Единният държавен бюджет на НР България мобилизира основната маса парични средства, необходими на държавата при изпълнение на нейната икономическа и просветно-културна политика. Не може да има изпълнение на народностопанския план, ако по бюджета не са постъпили всички приходи и ако не са били извършени предвидените разходи, защото в бюджета в процеса на мобилизиране на ресурсите и на финансирането се срещат нишките на всички отрасли на народното стопанство. Бюджетът оказва активно влияние върху формиране на финансовите планове на всички отрасли на народното стопанство и с това въздействува върху цялата негова дейност.

Финансовите и материалните ресурси на държавата представляват всенародна собственост, която всеки гражданин на Републиката е длъжен да спазва. Ето защо основна задача на финансовия контрол е да проверява изпълнението на задълженията към бюджета от страна на всички предприятия, учреждения и организации. Народностопанското значение на бюджета налага систематичен контрол за неговото изпълнение. Чрез тези проверки трябва да се затвърдят успехите в мобилизиране на средствата, в разкриване на недостатъците и пропуските, в активизиране на изоставащите участъци да отстраняват слабостите. Ускореното икономическо развитие на нашата страна и борбата за разкриване на всички резерви налага контролът да обхваща целия процес на социалистическото възпроизводство и разпределението на обществения продукт.

В законопроекта е намерила място една нова разпоредба, която ще има огромно практическо значение. Това е разпоредбата за ежегодно ревизиране на учрежденията, предприятията и организациите и материално отговорните лица при тях. Чрез установяването на систематичен контрол ще се засили превантивната роля на контролните функции, а размерът на задълженията неминуемо ще се ограничи. Систематичното извършване на ревизии ще позволи на контролните органи да откриват слабостите и нарушенията още в техния начален период и да вземат веднага мерки за тяхното отстранение, а злоупотребите или започналите такива ще могат да бъдат ликвидирани, преди същите да са достигнали крупни суми. Ежегодното ревизиране ще позволи да се установи по-чест

контакт и съгласуваност в работата на последващия контрол, извършван посредством ревизии, и предварителния и текущ контрол, упражняван от ръководителите и главните счетоводители на предприятията, учрежденията и организациите. Такъв контакт и съгласуваност ще се получи и с работата на контролните съвети на кооперациите и ревизионните комисии в обществените организации. Съгласуването на отделните видове финансов контрол неминуемо ще повиши резултатността на контролните функции и ще укрепи финансовата и бюджетната дисциплина в предприятията и организациите.

Законопроектът изгражда стройна структура на финансовия контрол, поправя съществуващите слабости в действащия Закон за държавен и ведомствен контрол и ще има положително въздействие върху работата на финансово-контролните органи.

Нашата Партия и Правителство набелязаха съответни мероприятия за подобряване на контролната дейност със 169-то постановление на Централния комитет на БКП и на Министерския съвет от 8 август 1958 г. и със 144-то постановление на Министерския съвет от 1960 г. Проектозаконът е съобразен с линията, дадена в тези документи.

Нашият народ върви уверено и твърдо по пътя на социалистическото ускорено развитие. Последните статистически данни на ЦСУ за изпълнение на народностопанския план за третото тримесечие на 1960 г. потвърждават още веднъж това. Органите на финансовия контрол трябва да отстранят слабостите в своята сложна и отговорна работа, да насочат усилията си към разкриване резервите, към премахване на злоупотребите и посегателствата на социалистическата собственост, да помогнат на ръководителите да поправят слабостите и недостатъците. Органите на финансовия контрол не бива да бъдат регистратори на слабости и нарушения, а чрез творческо отношение към констатираните слабости и техните причини да създават условия за тяхното превъзможване. Обособяването на контролните органи в самостоятелни ревизионни служби осигурява на контролния апарат необходимата за контролна работа самостоятелност. Подчиняването на тези служби непосредствено на ръководителя осигурява за контролните органи независимост и стабилитет. Подценяване на контролната работа повече не ще се допуска, а отклоняване на ревизионните органи в неприсъща работа, каквито случаи имаше в миналото, ще бъде изключено. Задължението, залягало в проектозакона за финансовия контрол за установяване връзка с държавните органи и обществените организации, ще осигури по-пълна и резултатна работа на финансовия контрол. Със законопроекта се създават условия за пълноценна финансово-ревизионна работа. Органите на финансовия контрол ще могат да насочат своите усилия и да

дадат своя принос за ускореното развитие на нашата страна по пътя на социализма и комунизма.

Другарки и другари народни представители! Аз съм убеден, че законопроектът ще осигури положително развитие на финансовия контрол в Народна република България и ще гласувам за него. *(Ръкопляскания)*.

Председателстващ Петър Попзлатев: Има думата др. академик Петко Стайнов.

Акад. Петко Стайнов: *(От трибуната)* Другари народни представители! Ние имаме случая да чуем вносителя на този законопроект — отговорния министър на финансите, който ни направи основно изложение за принципите, от които се е ръководил при съставянето на този законопроект. Ние имаме случая също така да чуем един специалист от областта на финансовия контрол, какъвто е нашият колега др. Манев, който ни изнесе много интересни случки, които още повече ни дадоха възможност да разберем как е функционирал и как функционира финансовият контрол. Другарят Джанков допълни всичко това с данни, които той така грижливо беше събрал.

В Законодателната комисия ние имаме случая да чуем интересни разисквания, които някой път даже ставаха малко нервни и бурни. Така например между представителите на Министерството на финансите и на Министерството на земеделието станаха доста оживени разисквания относно това, кой трябва да упражнява финансовия контрол върху трудовете земеделски стопанства.

Аз мисля, че законопроектът, който разглеждаме и който ние ще гласуваме сега, ще създаде възможност и на Министерския съвет, и на Министерството на финансите, и на Министерството на земеделието за последния случай да намерят точните посоки, в които трябва да се развива финансовият контрол у нас.

Другари! Този закон е един много навременен закон. Той попада в една много подвижна материя, защото управлението на стопанството, на финансите е най-подвижната материя, каквато може да съществува изобщо в управлението на държавата. И тази именно подвижна материя сега идва да уреди законът, внесен от др. Лазаров, който закон ние разискваме.

Вие знаете, че само до преди година и половина със закона от 17 март 1957 г. — закона с дългото заглавие — с който въобще ние извършихме преобразованието на управлението на държавата и на стопанското ръководство, със закона, изработен въз основа на доклада, който първият секретар на Партията др. Живков изнесе пред нас — с този закон, казвам, се внесе действително едно основно преобразование на всички

стопански, финансови и въобще на всички държавни институции у нас. Тия преобразования, които се извършиха, тези основни промени, които станаха навсякъде, поставиха нови задачи за всички държавни служители, за всички ръководители на ведомства, те ги поставиха пред нови отговорности; поради това се налагаше да бъдат гласувани нови закони, които да отговарят на промените, станали у нас. Трябваше да се създаде и нов закон за финансов контрол и за начина, по който трябва да бъдат търсени отговорности в тази област.

Този закон за финансовия контрол, който се внася сега, е четвъртият от 9 септември насам — четвърти ли е, другарю Манев?

Георги Манев: Да.

Академик Петко Стайнов: Този четвърти закон, който се внася сега по тази материя, показва, че ние се намираме пред една подвижна материя. Той показва, че е станало нужда четвърти път да се променя режимът на финансовия контрол. Но това, което сега се дава с този закон, по моя преценка е действително, ако мога така да кажа, окончателно. Собствено в политиката няма нищо замръзнало и окончателно. Винаги е имало и ще има промени. (*Оживление*) Но това, което сега се дава с този закон, е нещо все пак завършено. И вие ще видите, че този закон заедно с другите закони, които ще гласуваме сега — със Закона за държавните предприятия и със Закона за създаване и изпълнение на бюджета, образуват едно цяло. По този начин ние създаваме действително една цялостна система, която вярвам, че ще бъде и по-трайна.

Другари народни представители! Въобще организирането на един действителен контрол, на проверка на изпълнението е една от най-важните задачи на нашата социалистическа държава. Една такава държава като нашата социалистическа държава, която развива своето стопанство въз основа на един такъв разширен и всестранин държавен народностопански план, една такава държава, която има един такъв огромен държавен и стопански апарат, не може да функционира, без да има един истински, действителен контрол, организиран от държавата, не може да функционира и без една проверка на изпълнението. Още Ленин беше писал по този въпрос във връзка с контрола и проверката на изпълнението. Това негово мнение е интересно и аз ще ви го прочета, защото то е тъкмо във връзка с контрола и проверката, и то с действения контрол и проверка на изпълнението в съвременната социалистическа държава. Ленин казва: „Да се проверяват хората, да се проверява фактически изпълнението на работите — в това, и още веднъж в това, и само в това се намира сега гвоздеят, ключът на цялата работа, на цялата политика.“

Виждате какво голямо значение отдава Ленин на контрола в държавата.

Изпълнявайки този завет на Ленин, и нашата народна власт след 9 септември обърна най-сериозно внимание на организирането на всякакви видове контрол по всички линии у нас — и по народното стопанство, и по финансите, и по всички въобще посоки на държавното управление.

И наистина, другари, не може сериозно да се говори за социалистическа законност, за обезпечаване на социалистическата законност, без да имаме в основата един контрол, който да ни позволява да осигурим съблюдаването на тази социалистическа законност.

Но нашата държава — забележете това — не се задоволява с един повърхностен, формален контрол. Онова, което отличава контрола в нашата социалистическа държава от контрола на буржоазните държави, е, че в буржоазните държави има един по-скоро формалистичен или ако щете, формален контрол — колкото да се каже, че има контрол.

Контролът в нашата социалистическа държава е контрол по същество, и то не само относно законосъобразността на действията на държавните органи, но и относно целесъобразността, относно полезността на тези действия — нещо, което контролът на буржоазната държава никога не проверява.

Въобще у нас контролът, както е организиран сега, обхваща всички държавни служители без изключение. С оглед на това у нас знаете, че има най-разнообразен контрол. Има най-напред обществен контрол на обществените организации и Партията на първо място, на Отечествения фронт, на професионалните организации. Това е един съществен контрол у нас. Има така наречения ведомствен контрол, или иерархически контрол, който висшестоящите упражняват върху по-ниско разположените органи. Но освен това има и един съдебен контрол, има един прокурорски контрол, има един контрол от разните държавни инспекции по разните министерства — на народното здраве, търговията и пр. Има един контрол от Комисията за държавен контрол, има един контрол на държавните арбитражи. Има и един контрол на Министерството на финансите. Той е така нареченият финансов контрол.

Виждате, другари, навсякъде контрол. (*Оживление*) Навсякъде трябва да се бди, щото всеки да изпълнява дълга си като гражданин и като държавен служител, не само да спазва, както казах, законите, но да изпълнява дълга си така, че да бъде и точен изпълнител на законите, и полезен, т. е. да влага и своето старание в изпълнението на своите функции.

Така че финансовият контрол, или по-точно, както би трябвало да го наречем, финансово-стопанският контрол, с който се занимаваме сега във връзка с този закон, е само

една съставна част от този общ многообразен контрол, който е организиран в нашата държава, той е една много важна част. Защото той е свързан не само с изпълнението на държавните административни функции, но е свързан и с изпълнението на държавния народностопански план. Той е свързан и с опазването на социалистическата собственост, която, както знаете, пък е стопанската основа на нашата държава, на нашето общество.

Другари народни представители! Някои хора, като стане дума за финансов контрол, за финансови ревизии, за начети, за ревизионни актове, често са наклонни да мислят, че главната цел, която се преследва с финансовия контрол, е да се улесни залавянето и наказването на всички тези „крадци“, „хайдути“, въобще престъпници, които бъркат в държавните каси и които разточителствуват и забогатяват за сметка на средствата и материалите, които държавата тъй грижливо събира, за да осъществи благополучието на целия народ. Такова разбиране, че това преследва финансовият контрол, не е точно. То не отговаря на закона, който трябва сега да гласуваме.

В социалистическата държава, в нашата държава главната задача на контрола, пък и на всякакъв контрол, включително и на финансовия, не е репресивна, не е толкова да търси да накаже, не е толкова да търси престъпниците, да ги залавя, да ги затваря. . .

Георги Михайлов: И това, и това.

Акад. Петко Стайнов: Първата задача на контрола, и на финансовия контрол включително, е да установи вредите, да издирн причините за такива нередовности, чрез които се пречи на правилното функциониране на нашата социалистическа държава и на стопанството у нас, и да помага — на това обърна внимание и министърът на финансите — за отстраняването на тези причини.

Аз ви моля да обърнете внимание на някои неща в този законопроект, които ще докажат, че всъщност той не е някакъв финансово-наказателен закон. Не. Той води до едно организиране чрез контрола главно на една помощ, която ще бъде дадена чрез този контрол, чрез тези контрольори, чрез тези специалисти на държавните учреждения и предприятия, на отчетниците, изобщо на държавните служители, които боравят с парични средства и суми, за да могат да се справят с тази станала извънредно сложна материя. Това е нашият социалистически контрол, това е истинският наш финансов контрол.

То се знае, другари, за онези, които са забравили родина и чест, които бъркат в държавните каси и в складовете и при-

свояват, крадат, ще има не само парични начети, но ще има съд, ще има затвор. Знаете, имаше и бесило и ще има бесило и занапред. Този въпрос, няма съмнение, е поставен. Но тези случаи, при които се наказват със затвори и пр., не се уреждат с този закон, те се уреждат с Наказателния кодекс. Там са предвидени наказанията.

Не бива да се забравя, че всички държавни служители, които боравят с държавни суми и материали и които при тази сложна система могат действително да попаднат под отговорност по този закон и следователно ще бъдат начитани по силата на ревизионни актове със заповеди за начет, те не са всички крадци, те не са всички престъпници. Крадци и хайдутти, другари, които най-безсъвестно крадат държавните средства, има. Но ако погледнем всички случаи, при които има нарушения на финансовата дисциплина, ще видим, че в нашата държава те са сравнително малко. Защото много могат да попаднат под финансова отговорност на едно или друго основание в тази сложна материя. Държавното счетоводство е станало толкова сложно, изискванията за правилно манипулиране с държавните средства в плановото стопанство са толкова многобройни, че много често неопитността, недостатъчното внимание, а често пъти и угодничеството пред началника, увлечението, неосторожността — това са пак виновни действия, но във всеки случай не са престъпни, не са общоопасни деяния — могат да доведат до материална отговорност по Закона за финансовия контрол, до начитане със заповеди за начет.

Държавата, разбира се, държи да получи своето и да възстанови накърненото дори и от такива виновни, макар и не обществено опасни деяния. Но тя не винаги, както казах, има пред себе си престъпници. И ние трябва да тръгнем от тази основна идея, защото в основата на системата на настоящия закон за финансовия контрол е да се търсят да се установят преди всичко отстъпленията от финансовата дисциплина. Вземете следния случай. И в нашата Финансова комисия се изтъкна например, че в МТС има преразход на бензин. Но бензинът е отишъл за държавата, т. е. за обществото, за работа на МТС, а не е откраднат. Или пък има отклоняване, да кажем, има преразходване на сума. Това не е престъпление, обаче е виновно действие и ще бъде наказуемо. Но ние не можем винаги да третираме всички тези хора като крадци, като престъпници. Това се дължи често на невнимание, на незнание, на неподготвеност, а в някои случаи на неосторожност. За това, за което те действително са виновни, ще бъдат наказани. Но ние не търсим да унищожим всички тези хора, които са извършили такива прегрешения, а търсим да ги открием, да ги възпитаем, да им помогнем да изплуват, за да отправят надлежно и по-късно държавните средства.

Кое е новото в този закон? Има много нови работи — др. Лазаров ги изтъкна. Аз исках да обърна внимание на една идея, която специално, според мен, представлява нещо ново в този закон. То е, че с този закон окончателно и най-ясно досега се установиха и се разграничиха двата вида отговорности, които съществуват във връзка с финансовия контрол. Както знаете, тук се изложи това вече достатъчно, има два вида отговорности по този закон. Едната е пълна отговорност. Пълната отговорност се носи за липси и за престъпления — за кражби, фалшификации, саботажи и пр.; при тях зече има и щети. Там има пълна отговорност. Въобще за престъплението има пълна отговорност. По нея съдът се произнася със съдебно решение. Но това е изключението по новия закон. По-рано това беше правило, а сега по новия закон е изключение.

Кое е правилото? Правилото по новия закон е ограничената финансова отговорност — едномесечна до тримесечна заплата за всички случаи, при които няма престъпление, но има финансова отговорност за финансови нередовности. По тази именно ограничена финансова отговорност — до три месеца от заплата, се произнася вече не съдът, а финансовите органи — финансово-ревизионните органи при Министерството на финансите и началниците на учрежденията. Тя именно се налага със заповед за начет.

Аз искам именно на тая ограничена финансова отговорност, която е новото, да обърна внимание. Може би някой ще каже: защо пък в тези случаи, щом има тук щети на държавата, щом този човек е привишил държавни кредити и пр. и пр., защо да не искаме всичките пари от щетата или пък всичките пари, които е отклонил? Ето тук, другари, е — и аз ще кажа — гвоздеят, тук е ключът на системата на нашия финансов контрол. Защо? При ограничената финансова отговорност, разбира се, пак се касае за виновно, но не е и за престъпно действие, пак се касае за известно наказване, за начет, за плащане на начетеното. На виновното лице значи пак му се налага едно все пак тежко наказание — то е в размер до тримесечната заплата. Да вземеш на един човек, който издържа семейство, тримесечната заплата — това е действително една тежест, едно наказание. Но значението, забележете, за държавата на това наказване не е толкова, че ще получи пълното възстановяване на понесената щета. Най-напред това е практически често и невъзможно — получаване на пълното възстановяване. Един чиновник, който получава дребна заплата, може да се случи да е отклонил 100 000 лв., но не за себе си, употребил ги е пак за държавата, но неправилно. Ще му искате 100 000 лева? Това е невъзможно. Ако го вкараме в затвора, тогава няма да вземем дори и заплата му за три месеца. Тогава се поставя въпросът, какъв

смисъл има въобще за всяко финансово нарушение да се търси пълна отговорност? Да действваме реалистически. Това е именно, което се прокарва с този закон. В случая лицето ще бъде наказано, но така, че да бъде и наказанието полезно, и да се постигнат полезни резултати с това наказване. Все пак тук, понеже има вина и отговорност, то за назидание и за превъзпитание на всички отчетнически кадри ще има отговорност. По нея сумите ще могат да се съберат, защото са суми до тримесечната заплата на лицето, а и ефектът върху това лице, на което три месеца ще му вземат заплата, което обаче не е извършило престъпление, не е крало, не е взело нещо за себе си, ефектът на това наказание ще бъде значителен. Ние искаме това лице да го спасим, да го поправим. По този начин ще постигнем по-голям резултат за държавата, отколкото само ако търсим да го вкараме в затвора или за всяка нередовност да търсим цялата сума и в случай, когато няма престъпление.

Така че аз мисля, другари народни представители, че е погрешно да се твърди, че във всички случаи трябва да се действа с пълната отговорност, т. е. плащане на цялата сума за цялата щета. С това нищо няма да се постигне, а само ще унищожим хората, които често пъти не са никакви престъпници, а имат по-малки провинения.

Другари, сумите, както се изтъкна тук, по тези начитания изобщо се събират мъчно. Ето например за София, др. Попов е тук и ще ви каже, че за една година може би са събрани едва 10% от начетите в София. В четвърти район, поне доколкото се изнесе, само 10% са били събрани. Значи, ако е въпрос само да пишем големи цифри, пък после да не можем да съберем сумите, няма смисъл. По-скоро трябва да търсим ефективни начини да накажем и да можем да съберем сумите.

Церът не е значи само в това да търсим да наказваме. Церът, другари, според мен е в по-добрата организация на събиране на присъдените суми, в по-добрата организация на самите служби, в по-доброто възпитание — и политическо, и административно, на самите кадри, а — нека добавя и това — и в сравнително по-доброто възнаграждение на някои служители, които по една или друга причина са поставени в едно несправедливо, бих казал, положение и се поддават повече поради тази несправедливост може би на известни прегрешения в областта на боравенето с държавните парични средства. И това трябва да имаме предвид.

Аз имах преди малко случай да кажа, че финансовият контрол, който ние изграждаме с този закон, си поставя за първа и главна задача не да ексекутира толкова всички начетени отчетници, не да ги третира всички като престъпници и като

крадци, да ги държи в затворите и да ги остави след това голи на улицата.

Нашият контрол в социалистическата държава си поставя за цел преди всичко, както вече казах, да разкрие причините, да разкрие начините, по които би могло да се помогне, да се даде помощ за предотвратяването и избягването на дадени нередовности, за поправяне и усъвършенствуване на цялата държавно-финансова машина, като все пак отговорността ще бъде разкрита и съответното наказание и начитане ще бъде извършено.

Не е тайна, че за тези нередовности, за които ние гласуваме този закон, за тези нередовности на държавните финанси отговорност пада и върху самата държава, и върху самите нас, които косвено или пряко носим отговорност за нейното управление. Преди няколко месеца излезе едно забележително постановление на Централния комитет на Партията по организиране на вътрешната търговия; според това постановление тези нередовности, които се извършват сега в областта на търговията от служителите в заведенията по търговията и които биват разкривани от органите на финансовия контрол, се дължат — това именно е казано в този документ — често и на неуредици в самите търговски предприятия, дължат се и на недобрата организация на труда в тези търговски предприятия, на недооброто обучаване на кадрите в тези търговски предприятия, дължат се понякога и на неправилното заплащане на известна част от кадрите в тези търговски предприятия.

Ето това трябва да имаме предвид, като преценяваме този закон и неговите постановления.

В чл. 2 на този закон, точка „д“ се поставя задачата на финансовия контрол да разкрива нови допълнителни приходоизточници. На това много настоява др. Лазаров, на това много настоява др. Манев, че това е новото: ние поставяме задача на финансовите ревизори да търсят, да разкрият нови приходоизточници, които могат да служат на държавното стопанство, на държавата въобще. Изобщо налага се затова и спазване на държавната дисциплина. Това са нови задачи, които се поставят именно с този закон за финансовия контрол.

С чл. 11 от закона се предписва на органите на финансовия контрол да съставят ревизионни актове. Другари, ние мислим, че като се състави ревизионен акт, с този акт вече осъждаме лицето. Ревизионният акт не е обвинителен акт, не е това. Ревизионният акт, както е предвиден в закона, представлява от себе си цяло изследване, обследване, всестранино проучване на ведомството, на учреждениято, на предприятието, което се ревизира. Ревизионният акт днес е едно цяло съчинение, което има понякога 100 и 200 страници, в които се анализират

всички документи и сметки на едно предприятие, за създаване цялостна картина за положението, функциите и бъдещето развитие на това предприятие. По този именно ревизионен акт тези лица, които са ревизирани, ние ги задължаваме да дават обяснения, но заедно с това задължаваме ревизорите, които са съставили ревизионен акт, да дават мотивирани възражения на тия обяснения. Това е гаранция за проявлението на една критика и самокритика, които са основен фактор за придвижване на обществото напред. Тук ние го виждаме осъществен и което е още по-важно и трябва да се изтъкне, тук е подчертан още повече тоя характер на подпомагане, който предвижда Законът за финансовия контрол. С оглед констатираните нередовности и установяването на причините министърът на финансите съгласно чл. 13 получава правомощия, компетентност да отправя до всички министерства, до всички учреждения, до всички предприятия и организации задължителни указания — ето вече и помощта; значи специалистите от Финансовото министерство от името на министъра на финансите могат да отправят и предупреждения и въобще да дават задължителни указания, как да се действа занапред, за да не се явяват тези нередовности, които са били констатирани. Това ще помогне за превъзпитаване на кадрите и за усъвършенстване на държавния апарат не само в областта на финансите, но и в областта на управлението на народното стопанство.

Тази ограничена отговорност, която ние установяваме с този закон по ясен начин, като правило, е проява на социалистически хуманизъм. Тази ограничена отговорност съществува само в социалистическите държави, няма я в буржоазните държави. В буржоазна държава, като го уловят, ще го начертат, ще го осъдят и ще му търсят всичките пари. Ние не търсим винаги всичките пари. По друг начин действуваме срещу този човек. Искаме да видим защо е сгрешил и да му помогнем. Като го накажем с начет, ще можем и да го спасим, за да можем да го използваме и занапред, като го предупредим за това, което е сбъркал. Затова в този закон ограничената отговорност е правило, което е установено.

Тази е, другари, общата преценка, която исках да направя пред вас, за закона за финансовия контрол, който е представен от министъра на финансите за разглеждане и който ни предстои да гласуваме.

Ограничената отговорност в него е едно от централните достижения. Но този закон, забележете — и с това ще приключа моето изказване — не е изолиран. Тоя закон трябва да се разгледа през призмата и на другите закони, които още в тази сесия ние гласувахме, а именно: Закона за държавния бюджет и Закон за държавните предприятия. Предстои тук да бъде гласуван в най-скоро време пак от нас и един закон за държавния контрол. Той е контрол по-различен, контрол,

който се упражнява главно в стопанската област, който проверява изпълнението на разпорежданията и постановленията на Министерския съвет, който се упражнява от органите на Комисията за държавен контрол. Тези четири контрола — по Закона за финансовия контрол, Закона за държавните предприятия, Закона за бюджета и този закон за държавния контрол, който ще гласуваме през декември или януари, когато бъде внесен — образуват едно цяло. Въобще те ще дадат в ръцете на държавните контролни органи, на Правителството, на министерствата нови сигурни оръжия, чрез които ще могат още по-правилно занапред да направляват всички служители в областта на стопанството, а също така и всички служители в областта на финансите.

Прочее, аз смятам, че това е полезен закон, че тази цяла система закони са полезни закони и това ще допринесе извънредно много за подобряване на държавното управление у нас. *(Ръкопляскания)*

Председателстващ Петър Попзлатев: Няма записани други народни представители за изказване. Има ли желаещи да се изкажат допълнително?

Обаждат се: Няма.

Председателстващ Петър Попзлатев: Другарят министър на финансите ще направи ли някакви възражения по предложенията за изменения в законопроекта, предложени от Законодателната комисия?

Кирил Лазаров: Не.

Председателстващ Петър Попзлатев: Бюрото предлага 15 минути отдиш.

(След отдиша)

Председателстващ Петър Попзлатев: Заседанието продължава.

Минаваме към гласуване на законопроекта за финансов контрол.

Бюрото предлага законопроекът да бъде гласуван по глави. Има ли друго предложение?

Обаждат се: Няма.

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Има думата др. докладчик да чете законопроекта.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„ЗАКОН

за финансов контрол“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат заглавието на законопроекта, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„I. Общи положения

1. Министерът на финансите упражнява финансов контрол върху дейността на всички учреждения (министерства, комитети, ведомства, народни съвети и др.), предприятия и организации.

Министрите, председателите на комитети и комисии при Министерския съвет, председателите на изпълнителни комитети на окръжните народни съвети и ръководителите на централни ведомства и организации упражняват финансов контрол върху учрежденията, предприятията или организациите, чиято дейност планират или финансират, или упражняват държавно ръководство върху нея, както и върху дейността на организациите, които субсидират.

Окръжните народни съвети упражняват финансов контрол посредством отдели за финансов контрол, които са подчинени и на Министерството на финансите.

Контрол върху отчетническата дейност на материално отговорните лица могат да извършват и други ръководители, предвидени в организационната структура на контролните служби.

2. Задачите на финансовия контрол са:

а) контрол за изпълнение на законите, указите, постановленията и др., уреждащи бюджетната дейност на учрежденията и финансово-стопанската дейност на предприятията и организациите;

б) контрол за законосъобразното и целесъобразно събиране, съхраняване, стопанисване, разходване и отчитане на паричните средства и материалните ценности;

в) контрол за изпълнение на задълженията към бюджета;

г) контрол за правилна парична и материална отчетност, за правилно и своевременно водене на счетоводството;

д) разкриване на нови и допълнителни приходоизточници;

е) контрол за спазване на финансовата дисциплина и за опазване на социалистическата собственост.

3. Финансовият контрол на Министерството на финансите се осъществява чрез ревизии и проверки от назначени за целта контролни органи, обособени в Контролно-ревизионно управление.

Финансовият контрол на министерствата, комитетите, окръжните народни съвети, централните ведомства и организациите се осъществява чрез ревизии и проверки от назначени за целта контролни органи, обособени в самостоятелни ревизионни служби (отдели и др.), непосредствено подчинени на съответния министър, председател, ръководител или на заместниците им.

Контролните органи за проверяване отчетническата дейност на материално отговорните лица от предприятията и организациите към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации са подчинени в ревизионно отношение на централните ревизионни служби към тях, а контролните органи от предприятията към народните съвети, включително и от предприятията, подчинени на управленията към окръга — на отдела за финансов контрол при окръжния народен съвет.

Организационната структура и съставът на службите за финансов контрол се определя от съответния министър, председател на комитет, председател на изпълнителен комитет на окръжен народен съвет, ръководител на централно ведомство или организация съгласувано с Министерството на финансите.

4. Ръководството и контролът върху работата на службите за финансов контрол в системата на министерствата, комитетите, централните ведомства и организации се упражнява от министрите и ръководителите на ведомствата и организациите.

Министерството на финансите упражнява методическо ръководство и контрол върху работата на тези служби.

Службите за финансов контрол към министерствата, комитетите, централните ведомства и организации съгласуват плановете си за ревизии с Министерството на финансите и дават сведения за извършената ревизионна работа.

Министърът на финансите може да възлага на контролни органи от министерствата, комитетите, централните ведомства и организациите да извършват ревизии извън тяхната ведомствена подчиненост след съгласуване със съответния министър или ръководител.

Разпоредбите на ал. III и IV не се отнасят до Министерството на народната отбрана и до Министерството на вътрешните работи.

5. Работата на отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети се ръководи и контролира от Министер-

ството на финансите и от председателите на изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Плановете за ревизии на същите отдели се съгласуват с Министерството на финансите и се отчитат пред същото.

Министърът на финансите може да възлага на финансови ревизори от отделите за финансов контрол при окръжните народни съвети да извършват ревизии на учреждения, предприятия или организации от други окръзи и ведомства след съгласуване със съответния председател на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет.

6. Всички органи за финансов контрол от министерствата, комитетите, централните ведомства и организациите се назначават или уволняват от съответния министър, председател на комитет или ръководител на централно ведомство или организация.

Началниците на отдели, юрисконсултите и ревизорите при отделите за финансов контрол на окръжните народни съвети се назначават и уволняват от министъра на финансите съгласувано и по предложение на председателя на изпълнителния комитет.

Контролните органи за проверяване отчетническата дейност на материално отговорните лица от предприятията и организациите се назначават и уволняват по ред, установен с ведомствените инструкции, съгласувани с Министерството на финансите.

7. Министрите, председателите на комитети при Министерския съвет, председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, ръководителите на централни ведомства и организации осигуряват ревизии на всички подконтролни учреждения, предприятия и организации и материално отговорните лица при тях поне веднъж през годината.

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат глава I, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„II. Права и задължения на контролните органи

8. Органите на финансовия контрол имат право:

а) да проверяват паричните и материалните ценности, записванията по счетоводството, документите и др. в ревизираните учреждения, предприятия или организации;

б) да изискват от ръководителите на ревизираните учреждения, предприятия и организации в определените им от контролните органи срокове да представят планове, отчети, ба-

ланси, справки, извлечения, сведения и други документи, свързани с ревизиите и проверките;

в) да изискват сведения, доказателства, копия от документи, извлечения от сметки и други подобни от всички учреждения, предприятия, организации или граждани, когато са необходими на ревизията или проверката;

г) да разпитват свидетели, като дадените пред контролните органи свидетелски показания се приравняват на показанията, давани пред органите на дознанието;

д) да назначават вещи лица и да извършват насрещни проверки в други учреждения, предприятия или организации по въпросите, свързани с ревизиите или проверките;

е) да изземват документи за обезпечаване на доказателствата и да запечатват каси, складове, документи и др.;

ж) да налагат възбрани и запови върху имуществата на лицата, отговорни за причинените щети. Възбраните или заповите се вдигат по нареждане на ръководителя на службата за финансов контрол.

9. Органите на финансовия контрол са длъжни да поддържат връзка с държавните органи и обществените организации по въпросите на ревизиите.

10. Всички длъжностни лица и граждани са длъжни да оказват съдействие на органите на финансовия контрол при изпълнение на възложените им задачи.

Органите на финансовия контрол имат право на свободен достъп в учрежденията, предприятията и организацията при изпълнение на възложените им служебни задачи.

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава II, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„III. Ревизионни документи

11. За извършените от органите на финансовия контрол ревизии се съставят ревизионни актове. Когато се установят щети, съставят се актове за начет.

По установените от ревизиите слабости, нарушения и щети виновните лица дават писмени обяснения в срокове, определени от контролните органи, които не могат да бъдат по-малки от 3 дни.

По възраженията контролните органи се произнасят с мотивирано заключение, след като проверят тяхната основателност.

12. Констатациите по актовете трябва да бъдат подкрепени с необходимите доказателства и се считат истински до установяване на противното.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава III, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„IV. Мерки за отстраняване на нарушенията

13. Министърът на финансите може да дава на ръководителите на ревизираните учреждения, предприятия или организации задължителни указания за отстраняване на установените нарушения или неизпълнение на законите, указите, правителствените решения и др., отнасящи се до бюджетната и финансово-стопанската дейност на ревизираните учреждения, предприятия и организации.

Обобщени материали от ревизиите може да се изпращат на съответните висшестоящи организации на ревизираните учреждения, предприятия или организации, за да се вземат мерки за отстраняване на разкритите слабости и нарушения.

14. Министрите, председателите на комитети, председателите на изпълнителни комитети на окръжни народни съвети и ръководителите на централните ведомства и организации за отстраняване на установените при ревизиите слабости и нарушения издават заповеди, решения и др.

15. За нарушения на финансовата дисциплина, установени от Контролно-ревизионното управление при Министерството на финансите, за неизпълнение на задължителни указания, дадени от министъра на финансите, и за недаване сведения и показания пред контролните органи министърът на финансите има право да налага на виновните лица следните наказания: забележка, мъмрене, строго мъмрене, превеждане на по-ниско платена работа за срок до 3 месеца в същото предприятие, учреждение или организация, преместване на по-ниско платена работа в друго такова, уволнение. Превеждането и преместването на по-ниско платена работа, както и уволнението стават съгласувано със съответния министър, ръководител на централно ведомство или председател на изпълнителен комитет на народен съвет. За нарушенията, извършени от лица, заемащи изборна длъжност, наказанията се налагат от съответния орган по предложение на министъра на финансите.

Наказанията се налагат след изслушване обясненията на нарушителя. При разкриване на нови обстоятелства, които не са били взети предвид при налагане на наказанието, то може да се отмени или измени.

Наказанията се налагат до 3 месеца от разкриването на нарушението и не по-късно от 5 години след извършването му.

16. За нарушения на финансовата дисциплина ръководителите, които упражняват финансов контрол, налагат на виновните лица дисциплинарни наказания по Кодекса на труда или по други специални закони, ако има такива."

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля тия от другарите народни представители, които са съгласни с глава IV, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„V. Имуществена отговорност

17. За причинените на учрежденията, предприятията или организацията щети виновните лица носят имуществена отговорност.

Когато щетите са от липси на парични или материални ценности, или са резултат на престъпления, отговорността е в пълен размер. В пълен размер е отговорността и в случаите, когато е предвидена в специални закони, когато е причинена не при изпълнение на служебни задължения или е установена със специално сключени договори между работниците или служителите и предприятията, учрежденията или организацията.

Лицата, получили нещо без основание от причинителя на щетата, дължат връщането му освен в случаите на чл. 82, ал. I от Кодекса на труда. Лицата дължат връщане и на полученото по дарение от причинителя на щетата, когато дарението е със средства, извлечени от причинената щета.

18. Ако щетата, за която се носи пълна имуществена отговорност, е причинена от няколко лица, те отговарят солидарно. Солидарно с тях до размера на полученото отговарят и лицата по ал. III на предходния член.

19. С договор, сключен между предприятието или организацията и работниците или служителите, които боравят общо с паричните и материалните ценности или работят на смени, последните могат да поемат пълна бригадна отговорност за щети от липси. За причинените щети работниците и служителите отговарят пропорционално на получаваното трудово възнаграждение и прослуженото време, през което е причинена щетата.

Правилата за тази отговорност се определят с наредба, издадена от Министерството на финансите съгласувано със съответните министерства, централни ведомства и Централния съвет на професионалните съюзи.

Предприятията или организациите, в които се допуска поемането на пълна бригадна отговорност, се определят от съответния министър или ръководител на централно ведомство съгласувано с Министерството на финансите.

20. Към имуществена отговорност по реда на този закон могат да бъдат привлечени:

а) лицата, които събират, съхраняват, разходват или отчитат обществени, парични или материални ценности независимо от това, дали заемат отчетническа служба;

б) длъжностни лица, които управляват или разпореждат с паричните и материалните ценности на учрежденията, предприятия или организациите;

в) лицата, които упражняват предварителен или текущ контрол върху работата на отчетниците;

г) лицата, по чл. 17 ал. III.

Имуществена отговорност може да се търси и само от лицата по чл. 17, ал. III.

21. Размерът на щетата се определя към деня на причиняването ѝ, а ако това не може да се установи, към деня на откриването ѝ.

Когато щетата произхожда от липса на материални ценности или от престъпление, размерът ѝ се определя по единните държавни цени на дребно. Във всички останали случаи размерът на щетата се определя по единните държавни цени на дребно, тарифи и др., след като бъде спадната фактическата изхабеност.

Когато за някои стоки или материали няма единни държавни цени на дребно или стоките и материалите са определени за продажба на кооперативния пазар, размерът на щетата се определя по пазарните цени.

22. Отговорните за щетата лица заплащат и лихва по 1% месечно от деня, когато е причинена щетата, а ако това не може да се установи, от датата на откриването ѝ. Лихвата се дължи до окончателното внасяне на сумата.

23. Освобождаването от отговорност на добросъвестните получатели — работници или служители по чл. 82 от Кодекса на труда, не погасява отговорността на длъжностните лица, допуснали или наредили незаконно плащане. Независимо от това тези длъжностни лица носят пълна имуществена отговорност за сумите, които лично са получили вследствие на незаконното плащане.

24. Исковете за пълна имуществена отговорност се погасяват с изтичането на десетгодишна давност от деня на причиняване щетата както по отношение на лицата, които са я причинили, така и по отношение лицата по чл. 17, ал. III. Със същата давност се погасяват и вземанията от лихви.

Тази давност се прекъсва освен при условията, предвидени в чл. 116 от Закона за задълженията и договорите, и с актовете, съставяни от контролните органи.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат глава V, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„VI. Производство пред съда

25. Службите за финансов контрол изпращат актовете за начет за пълна имуществена отговорност на съответния съд съгласно правилата на Гражданския процесуален кодекс.

26. Като страна по образуваните в съдилищата дела се призовава ошетеното учреждение, предприятие или организация, а когато са задължени ръководни лица — и висшестоящата организация.

Когато страна по делото е организация, освен нея се призовава и висшестоящата ѝ организация. Ако страна по делото е трудово-кооперативно земеделско стопанство, призовава се и съответният окръжен народен съвет.

27. Когато щетите произхождат от престъпление, актовете за начет се изпращат от ревизионната служба на съответния прокурор за възбуждане на наказателно преследване срещу виновните лица. В тези случаи наказателният съд се произнася служебно и за имуществената отговорност на виновните лица.

Като ответници по гражданския иск се призовават и лицата, които носят само имуществена отговорност.

28. При прекратяване на наказателното преследване актът се изпраща служебно на съответния граждански съд, за да се произнесе по гражданската отговорност на виновните лица, съгласно разпоредбите на Гражданския процесуален кодекс, ако няма условия за търсене на друга отговорност — наричен начет и др.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава VI, да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„VII. Парични начети

29. Когато причинената щета на учреждения, предприятия или организации е извън случаите по чл. 17, 18 и 19 от този закон и чл. 95 и 96 от Кодекса на труда, отговорността е:

а) до размер на щетата, но не повече от тримесечното брутно възнаграждение на виновните лица;

б) до размер на щетата, но не повече от едномесечното трудово брутно възнаграждение на виновните лица, когато от щетата се е възползвало държавно учреждение или предприятие.

Отговорността по букви „а“ и „б“ се търси независимо от отговорността на лицата по чл. 17, ал. III и не се взема предвид при определяне отговорността на последните.

30. Отговорността по чл. 29 от този закон се осъществява посредством заповеди за парични начети, издавани от министрите, председателите на комитети, председателите на изпълнителни комитети на окръжни народни съвети и ръководителите на централни ведомства и организации съобразно с принадлежността на контролните органи, установили щети.

За военнослужещите и волнонаемните служители и работници на Министерството на народната отбрана и Министерството на вътрешните работи заповедите се издават от съответния министър или от упълномощени от него лица.

31. Размерът на паричните начети за щети, причинени от няколко лица, се определя съобразно степента на вината им и не може да надминава размера на щетата.

Когато са причинени щети по букви „а“ и „б“ на чл. 29 от едно и също лице, размерът на паричния начет не може да надминава тримесечното брутно трудово възнаграждение на виновното лице.

Размерът на паричния начет не може да бъде по-малък от 1/3 от брутното месечно трудово възнаграждение на виновното лице освен в случаите, когато щетата е под размера на това възнаграждение.

32. Отговорност по реда на паричните начети не може да се търси, когато от деня на причиняване на щетата са изтекли повече от 5 години.

33. Заповедите, с които са наложени парични начети, не подлежат на обжалване. При допуснати правни или фактически грешки или при новооткрити обстоятелства органите, издали заповедите, имат право да ги изменят или отменят.

Председателствуващ Петър Попзлатев: Другарите народни представители, които приемат глава VII, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„VIII. Събиране на вземанията

34. По влезлите в сила решения и присъди на съдилищата, с които са присъдени суми на държавни учреждения, пред-

приятния или организации, съдилищата служебно издават изпълнителни листове, които се изпращат на ревизионната служба, изпратила актовете в съда.

Изпълнителните листове се привеждат в изпълнение от финансовите отдели при народните съвети, ако сумите са присъдени в полза на бюджетни учреждения, и от съдебните изпълнители, ако сумите са присъдени в полза на предприятията или организации.

35. Когато щетата е причинена от престъпление или липса, изпълнението може да се насочи към всяко недвижимо имущество на длъжника без ограничение.

36. Събраните суми погасяват най-напред главницата от задължението, а след това лихвата и разноските.

37. Събирането на паричните начети се извършва от счетоводителите на предприятията, учрежденията или организациите в мястото, където работи начетното лице, или от лицата, които изплащат трудовото възнаграждение на работниците и служителите.

Събраните по парични начети суми се внасят в приход на държавния бюджет, а ако щетата е причинена на кооперативна или обществена организация — в приход на ошетената организация — в тридневен срок от удържането. Удържките се правят в размери, установени с Гражданския процесуален кодекс.

38. Когато паричният начет или непогасената от него част не могат да се съберат от трудовото възнаграждение на начетното лице, събирането става чрез финансовите отдели при народните съвети, а ако паричният начет е в полза на организация — чрез съдебния изпълнител.

Председателстващ Петър Попзлатев: Другарите, които приемат глава VIII така, както току-що бе прочетена, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Докладчик Кирил Арабаджийски: (Чете)

„IX. Други разпоредби

39. Разпоредбите на закона, отнасящи се до окръжните народни съвети, се прилагат и за градските народни съвети в София, Пловдив и Варна.

40. По всички ревизионни актове и актове за начет, по които не са издадени и не са влезли в сила решения, се прилагат правилата на този закон.

41. За приложение на закона министърът на финансите издава наредби, а министрите и ръководителите на централ-

ните ведомства и организации издават инструкции, съгласувани с Министерството на финансите.

42. Този закон влиза в сила от 1. I. 1961 г. и отменя венчки закони, които му противоречат. "

Председателстващ Петър Попзлатев: Другарите народни представители, които приемат последната, IX глава, така, както беше прочетена, моля да гласуват. Мнозинство, приема се.

Законопроектът е окончателно единодушно приет от Народното събрание.

Минаваме към разглеждане на последната точка от дневния ред:

Законопроект за държавния бюджет

Бюрото предлага мотивите и текстът на законопроекта да не се четат. Има ли други предложения? — Няма.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото, да гласуват. Мнозинство, приема се.

(Съгласно чл. 38 от Правилника за вътрешния ред на Трето Народно Събрание прилагат се мотивите и текстът на законопроекта:

М О Т И В И

към законопроекта за държавния бюджет

Другарки и другари народни представители! Въпросите по съставянето, изпълнението и приключването на държавния бюджет са уредени в Закона за бюджета, одобрен от Народното събрание през 1951 г., изменен и допълнен със Закона за изменение и допълнение на Закона за бюджета през 1958 г. Този закон изигра положителна роля за изграждането на социалистическата бюджетна система у нас, за укрепване финансите на страната. Някои положения в закона обаче вече са остарели и не отговарят на новия етап на нашето стопанско и културно развитие, поради което е наложително да се издаде нов закон, в който да се отразят достиженията на финансовата наука и опит в Съветския съюз, в другите братски страни и нашите собствени достижения. Необходимо е също така със закона да се уредят редица други въпроси, които животът постави през последните години в областта на бюджета, както и да се постави бюджетното

законодателство в съответствие с извършеното преустройство на държавното и стопанското ръководство.

За разлика от сега действащия Закон за бюджета в законопроекта, който се предлага от Правителството, много по-ярко са отразени предимствата на социалистическия държавен бюджет. Подчертано е единството на финансовата политика на социалистическата държава и това, че бюджетът се изгражда на принципа на демократическия централизъм, който осигурява широки права на народните съвети. В законопроекта е отбелязано, че бюджетът набира своите приходи главно от социалистическото стопанство и че тези приходи непрекъснато нарастват на основата на постоянното разширяване и усъвършенстване на производството. Изрично се подчертава, че вноските на държавните, кооперативните и обществените учреждения, организации и предприятия в държавния бюджет се установяват със законите на страната, че задължителни за гражданите вноски в бюджета се установяват само от Народното събрание, т. е. че никой у нас не може да събира данъци, такси и други приходи в полза на бюджета, които не са установени със закон от Народното събрание.

В проекта е отбелязано, че от държавния бюджет могат да се извършват разходи за финансиране на развитието на отделните отрасли на народното стопанство, за социално-културни мероприятия, за повишаване на материалното и културното положение на народа, за издръжка на държавната власт и държавното управление, за отбраната на страната и за други мероприятия, свързани с изграждането на социалистическото и комунистическото общество. Следователно в закона се утвърждава, че държавният бюджет осигурява средствата за провеждане на стопанско-организаторската и културно-възпитателната роля на социалистическата държава.

Подчертано е също, че разходите за общественото осигуряване, т. е. за пенсии, семейни добавки за деца, почивки на трудещите се, помощи за временна нетрудоспособност и болест, майчинство, злополуки и други разходи по материалното и културно-битовото обслужване на трудещите се, са за сметка на държавата.

В проектозакона по-пълно и по-точно са определени правата и задълженията на органите, които участвуват в съставянето и изпълнението на държавния бюджет, което ще даде възможност да се подобри бюджетната работа и да се укрепи още повече финансовата дисциплина. Предвижда се при съставянето на проектите на бюджета и финансовите планове да се привлича участието на трудещите се, за да могат да се издирят по-пълно съществуващите резерви в народното стопанство и да се предвиждат само действително необходими разходи при спазване на най-строг режим на икономии.

Предвижда се задължение за министерствата, ведомствата, народните съвети, учрежденията, организациите и предприятията да правят пълно и своевременно вноските си в бюджета и да разходват предоставените им средства само по прякото им предназначение съобразно изпълнението на плановете при спазване на строг режим на икономии.

Законопроектът предвижда неусвоените средства за лимитни капитални вложения да се отнасят в специална сметка и да се разходват по решение на Министерския съвет. С изземването на неусвоените средства се цели да се въздействува на инвеститорите за срочното изпълнение на плана за капиталните вложения и за въвеждането в действие на новите обекти. От друга страна, завършените в края на годината обекти не винаги могат да бъдат изплатени в срока за приключването на бюджета, а по бюджета за следващата година не се предвиждат средства за такива обекти. С иззетите средства ще могат да се изплатят завършените неплатени през предшестващата година обекти, както и за нови допълнителни обекти. По такъв начин проектът на закона охранява средствата, предназначени за лимитни капитални вложения, и осигурява те да не се разходват за други цели.

По действащия закон проектите на бюджетите на народните съвети се разглеждат и утвърждават на сесии, а след гласуването на държавния бюджет от Народното събрание сесиите отново разглеждат и гласуват бюджетите. Практиката показва, че е по-правилно сесиите на народните съвети да приемат бюджетите след гласуването на държавния бюджет от Народното събрание. Поради това предвижда се проектите на бюджетите да се съставят от изпълнителните комитети на народните съвети, а след одобряването на държавния бюджет от Народното събрание сесиите да приемат бюджетите в рамките на одобрените от Народното събрание суми.

В законопроекта намират по-пълно отражение и основните бюджетни права и задължения на народните съвети. В границите на единния държавен бюджет и народностопанския план на тях се осигуряват необходимите средства за съставянето на бездефицитни бюджети и им се дава възможност да провеждат допълнителни благоустройствени и други мероприятия за сметка на преизпълнение на заплануваните приходи и разкриване на нови приходоизточници.

Дава се право на народните съвети при одобряване на бюджетите си да увеличават общите суми на приходите и разходите, установени от Народното събрание, в случай, че открият нови приходи. Досега те имаха такова право само по отношение на собствените им приходи, но не и от отчисленията от приходите на републиканския бюджет. Разрешава им се също в процеса на изпълнението на бюджетите да гласуват допълнителни кредити за стопански, благоустройствени,

здравни и други мероприятия, когато изпълняват запланираните приходи. С проекта на закона се разрешава народните съвети за допълнителни мероприятия да ползват изпълнението на всички приходи с изключение на изпълнението на приходите от данъка върху оборота.

С цел да се създаде материална заинтересуваност в общинските народни съвети да следят работата на предприятията, намиращи се на тяхна територия, и да им съдействуват за изпълнението на стопанските задачи законопроектът предвижда да получават определена от Министерския съвет част от свръхплановата печалба на тези предприятия, която да използват за допълнителни благоустройствени мероприятия.

В законопроекта са предвидени и редица други положения, с които се цели да се подобри бюджетната работа и да се укрепи още повече финансовата дисциплина.

Министър на финансите: **К. Лазаров**

ЗАКОНОПРОЕКТ

за държавния бюджет

I. Общи положения

1. Държавният бюджет е основен финансов план за образуване и използване на общодържавния паричен фонд на Народна република България.

В държавния бюджет се съсредоточава частта от националния доход, предназначена за планомерното развитие на народното стопанство, за повишаване на материалното благосъстояние и културата на трудещите се, за отбраната на страната и издръжката на органите на държавната власт и държавното управление, както и за други мероприятия, свързани с изграждането на социалистическото и комунистическото общество.

Средствата на държавния бюджет се образуват главно за сметка на приходите от социалистическото стопанство, които постоянно нарастват на основата на непрекъснатото разширяване и усъвършенстване на производството. В държавния бюджет постъпват приходи и от гражданите по пътя на установени със законите на страната задължителни плащания и от доброволни вноски.

В процеса на съставянето и изпълнението на държавния бюджет се осъществява контрол върху финансовата и стопанската дейност на предприятията и стопанските организации и за изпълнението на възложените им задачи по народностопанския план.

2. Бюджетното устройство на Народна република България се определя от държавното устройство на страната. В съответствие с това държавният бюджет обхваща републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване.

Всеки окръжен, градски, районен и селски народен съвет има отделен бюджет. Отделните бюджети на народните съвети се обединяват в сборни бюджети на окръзите.

Съставянето, утвърждаването и изпълнението на държавния бюджет, както и разпределението на приходите и разходите между републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване се осъществява на основата на принципа на демократическия централизъм, който осигурява правата на народните съвети и Централния съвет на професионалните съюзи, единството на бюджетната система и финансовата политика на Народна република България.

Републиканският бюджет осигурява средствата, необходими за финансиране на мероприятията с общодържавно значение в областта на народното стопанство, културното строителство и държавното управление, а така също за отбраната на страната. Чрез републиканския бюджет се осъществява преразпределение на част от държавните приходи между окръзите с оглед на тяхното икономическо и културно развитие.

Бюджетите на народните съвети осигуряват необходимите средства за финансиране на стопанското и културното строителство и на други мероприятия, възложени за осъществяване от местните органи на държавната власт и държавното управление.

От бюджета на държавното обществено осигуряване се изплащат пенсии, обезщетения за временна нетрудоспособност, семейни добавки, почивки и други разходи по материалното осигуряване и културно-битовото обслужване на трудещите се.

Разходите по осигуряването на работниците и служителите в Народна република България са за сметка на държавата.

Министерският съвет определя: кои държавни приходи изцяло се включват в бюджетите на народните съвети, кои учреждения и организации се финансират от републиканския бюджет или от бюджетите на народните съвети и кои разходи не могат да се увеличават или намаляват от министерствата, ведомствата и народните съвети.

3. Държавният бюджет се съставя по приходите и разходите в съответствие с показателите на държавния народно-стопански план общо за страната и по окръзи.

В приходната част на държавния бюджет се предвиждат поступления от: народното стопанство — данък върху обо-

рота, отчисления от печалбата и други приходи от народното стопанство; данъци, такси и други постъпления.

Вноските на държавните предприятия и стопанските организации, а така също вноските на трудово-кооперативните земеделски стопанства, предприятията и организациите от кооперативната система и обществените организации в държавния бюджет се установяват със законите на страната и издадените в съответствие с тях постановления на Министерския съвет.

Задължителните за гражданите вноски в държавния бюджет се установяват от Народното събрание.

В разходната част на държавния бюджет се предвиждат средства за: народното стопанство; социално-културните мероприятия и науката; отбраната на страната; издръжката на органите на държавната власт, органите на държавното управление, съдилищата и прокуратурата; образуване на държавни материални и парични резерви и други разходи съгласно законите на страната.

4. Министерствата, ведомствата, народните съвети, учрежденията, организациите и предприятията са длъжни напълно и своевременно да правят установените вноски в бюджета и да разходват предоставените им средства само по прякото им предназначение съобразно изпълнението на плана при спазване на строг режим на икономии.

5. В републиканския бюджет и бюджетите на народните съвети се предвиждат резервни фондове за посрещане на непредвидени неотложни разходи.

Резервният фонд по републиканския бюджет се използва по решение на Министерския съвет, а резервните фондове по бюджетите на народните съвети — по решение на изпълнителните им комитети.

6. Държавният бюджет се съставя за една година и се гласува от Народното събрание. Гласуваният от Народното събрание бюджет има силата на закон.

Изпълнението на държавния бюджет започва от 1 януари и приключва на 31 декември.

В случай, че до началото на годината държавният бюджет не бъде гласуван от Народното събрание, приходите на бюджета се събират и разходите се извършват в размери, определени от Министерския съвет, за срок, не по-голям от три месеца.

7. Държавният бюджет се съставя и гласува с превишение на приходите над разходите.

II. Съставяне и утвърждаване на държавния бюджет

8. Проектите на бюджетите и финансовите планове на министерствата и ведомствата се съставят от ръководителите им,

на народните съвети — от изпълнителните им комитети, а на Държавното обществено осигуряване — от Централния съвет на професионалните съюзи.

На основата на проектите на бюджетите и финансовите планове на министерствата, ведомствата, народните съвети и Централния съвет на професионалните съюзи Министерството на финансите съставя проекта на държавния бюджет.

Проектите се съставят по ред и в срокове, установени от Министерския съвет.

При съставянето на проектите на бюджетите и финансовите планове министерствата, ведомствата, народните съвети, учрежденията, организациите и предприятията са длъжни да разкриват всички резерви в народното стопанство с оглед на най-пълното обхващане на приходите и на най-пестеливото разходване на средствата.

При съставяне проектите на бюджетите и финансовите планове се привличат организациите на трудещите се.

9. Размерите на задължителните норми (за храна и др.), по които се изчисляват разходите по бюджета, се установяват по ред, определен от Министерския съвет.

10. Проектите на бюджетите на народните съвети се съставят на основата на предоставените им приходи.

Когато проектите не могат да се балансират с предоставените приходи, предвиждат се субсидии за сборните бюджети на окръзите от републиканския бюджет, а за бюджетите на общинските народни съвети — от бюджетите на окръжните народни съвети.

Когато предоставените приходи на общинските народни съвети превишават предвидените разходи по проектите на бюджетите им, разликата се предвижда като вноска в бюджета на окръжния народен съвет, а превишението по проектите на сборните бюджети на окръзите — в републиканския бюджет.

11. Министерството на финансите в присъствието на представители на съответните министерства, ведомства и окръжни народни съвети преглежда представените проекти на бюджетите и финансовите планове и ако е нужно, нанася в тях необходимите промени.

По същия ред изпълнителните комитети на окръжните народни съвети преглеждат проектите на бюджетите и на финансовите планове на общинските народни съвети в присъствието на техни представители.

Възникналите разногласия по проектите на бюджетите и финансовите планове между Министерството на финансите и министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети се решават от Министерския съвет.

12. Министерският съвет разглежда проекта на държавния бюджет и го внася в Народното събрание по видове приходи и разходи по министерства, ведомства и окръзи.

13. Комисията по народното стопанство и финансирането при Народното събрание разглежда проекта на държавния бюджет и направените предложения за изменения в проекта и дава заключение пред Народното събрание.

Комисията може да изслушва доклади от министерствата, ведомствата, окръжните народни съвети и Централния съвет на професионалните съюзи и да изисква допълнителни справки и пояснения по приходите и разходите.

14. Народното събрание изслушва доклад от министъра на финансите, заключенията на Комисията по народното стопанство и финансирането и предложенията на народните представители, след което гласува закон за държавния бюджет, с който определя:

а) държавния бюджет в общи суми по приходите, включително основните приходни източници, и в общи суми по разходите, включително кредитите за финансиране на народното стопанство, социално културните мероприятия, издръжката на органите на държавната власт, органите на държавното управление, съдилищата и прокуратурата, както и сумата на превишението на приходите над разходите;

б) републиканския бюджет в общи суми по приходите и разходите и превишението на приходите над разходите;

в) сборните бюджети на окръзите в общи суми по приходите и разходите, процентите на отчисленията от регулиращите приходи, субсидиите или вноските на окръзите от и в републиканския бюджет.

Гласуваният от Народното събрание държавен бюджет се публикува за всеобщо сведение.

15. Министерствата и ведомствата в обема на одобрените от Народното събрание кредити съставят годишните си бюджети по пълна бюджетна класификация при спазване на регламентираните разходи.

16. Окръжните народни съвети на сесии в обема на гласуваните от Народното събрание сборни бюджети одобряват собствените си бюджети по пълна бюджетна класификация и общия обем на приходите и разходите по бюджетите на общинските народни съвети.

Общинските народни съвети на сесии одобряват бюджетите си по пълна бюджетна класификация.

Изпълнителните комитети на окръжните народни съвети на основата на одобрените от сесиите бюджети съставят сборни бюджети на окръзите по пълна бюджетна класификация.

При одобряването на бюджетите народните съвети са длъжни да спазват размерите на регламентираните разходи.

процентите на отчисленията от регулиращите приходи и субсидиите или вноските.

17. Народните съвети при одобряване на бюджетите си могат да увеличават общите суми на приходите и разходите, установени от Народното събрание или от окръжния народен съвет, в случай, че открият нови приходи.

Обемът на бюджетите може да се увеличи и при разгръщане на взаимоотношенията с предприятията, без да се намалява салдото в полза на бюджета.

Редът и сроковете за съставяне на бюджетите по пълна бюджетна класификация се определят от Министерския съвет.

18. В рамките на одобрените на министерствата, ведомствата и народните съвети кредити се съставя за всяко учреждение бюджетна сметка.

Редът и сроковете за съставянето и утвърждаването на бюджетните сметки се определят от Министерството на финансите.

19. Министерството на финансите преглежда съставените по пълна бюджетна класификация бюджети на министерствата и ведомствата и сборните бюджети на окръзите и в необходимите случаи ги уведомява да отстранят допуснатите нарушения и пропуски.

Същите права имат и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети по отношение на бюджетите на общинските народни съвети.

III. Изпълнение на държавния бюджет

20. Министерският съвет организира изпълнението на държавния бюджет чрез Министерството на финансите, министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на народните съвети.

21. Министерството на финансите, министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на народните съвети осигуряват изпълнението на всички предвидени по бюджета приходи и икономичното строго по целевото им предназначение разходване на бюджетните средства в съответствие с изпълнението на производствените и финансови планове.

Изпълнението на държавния бюджет се осъществява от финансовите органи и разпоредителите с кредити.

Правата и задълженията на финансовите органи и разпоредителите с кредитите по изпълнението на бюджета се установяват от Министерския съвет.

Касовото изпълнение на държавния бюджет се осъществява от Българска народна банка. Операциите по касовото изпълнение на бюджета се извършват от банката безплатно.

22. Министерството на финансите и финансовите органи при народните съвети имат право да ограничават или спират финансирането от бюджета в случай на нарушение на бюджетната и финансова дисциплина, при отклоняване на средствата от прякото им предназначение и при непредставяне на отчетите в установените срокове.

23. Контролът по изпълнението на държавния бюджет се осъществява от Министерството на финансите в съответствие с действащите закони и решенията на Министерския съвет.

24. Кредитите на учрежденията по републиканския бюджет се намаляват от Министерството на финансите, а по бюджетите на народните съвети — от финансовите органи в размер на стойността на свръхнормативните запаси от материали и хранителни продукти от предходната година, като със същия размер се увеличава резервният фонд на републиканския бюджет.

По същия ред се намаляват кредитите и в случаите, когато по бюджетите на министерствата, ведомствата и народните съвети са предвидени нецелесъобразни разходи или когато предвидените средства за едни цели се отклоняват за други неналежащи нужди. Евентуалните разногласия между Министерството на финансите и министерствата, ведомствата и народните съвети в тези случаи се решават от Министерския съвет.

25. Прехвърлянето на кредити от един раздел в друг, от едно мероприятие в друго и от един параграф в друг по всички бюджети се допуска не по-рано от второто полугодие само при наличие на осъществени икономии.

Прехвърлянето на кредити се извършва по следния ред:

а) по републиканския бюджет:

от раздел в раздел, от и за лимитни капитални вложения, от и за стипендии, както и усиляване разходите за управленческия апарат и други кредити, определени от Министерския съвет — по решение на Министерския съвет;

от мероприятие в мероприятие — от ръководителя на съответното министерство или ведомство със съгласие на Министерството на финансите: осъществените икономии от кредитите за заплати могат да се използват за усиляване на кредити със същото предназначение на други мероприятия с изключение на заплатите за управленческия апарат;

от параграф в параграф по едно и също мероприятие — от ръководителя на министерството или ведомството;

б) по бюджетите на народните съвети:

от и за заплати и стипендии, както и за усиляване разходите за издръжката на управленческия апарат по бюджетите на окръжните народни съвети — по решение на изпълнителните им комитети, а за останалите народни съвети — по решение на

изпълнителните комитети съгласувано с изпълнителния комитет на окръжния народен съвет;

от раздел в раздел — по решение на изпълнителния комитет, а от мероприятие в мероприятие по един и същ раздел и от параграф в параграф по едно и също мероприятие — от председателя на изпълнителния комитет на съответния народен съвет;

средства от бюджета за лимитни капитални вложения могат да се прехвърлят от раздел в раздел или да се усилват от икономии по останалите разходи по решение на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет със съгласие на Министерството на финансите и Държавната планова комисия.

26. Министерството на финансите в съгласие със съответните министерства, ведомства и изпълнителни комитети на окръжните народни съвети може да прехвърля кредити от един бюджет в друг, без да изменя размера на средствата и целта, за която са предназначени.

27. При обществени бедствия — епидемии, епизоотии, пожари, наводнения, срутвания и пр., по решение на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети могат да се намаляват кредитите на резервните фондове или кредитите за други разходи, търпящи отлагане, по бюджетите на народните съвети за оказване помощ на пострадалиите.

28. За стопански, благоустройствени, здравни, културно-просветни и други мероприятия през втората половина на годината могат да се разрешават допълнителни кредити за сметка на преизпълнение на приходната част на съответния бюджет без частта от разпределяемия данък върху оборота или от нови приходни източници.

Народните съвети могат да ползват допълнителни кредити за благоустройствени мероприятия и определена от Министерския съвет част от свръхплановата печалба на предприятията, които не са в тяхно подчинение, но се намират на тяхна територия.

Допълнителни кредити за административно-управленчески разходи не се разрешават.

В решенията за допълнителни кредити задължително се посочват източниците за покриването им.

Допълнителни кредити по републиканския бюджет и по бюджета на Държавното обществено осигуряване се разрешават от Министерския съвет, по бюджетите на общините — от изпълнителните им комитети съгласувано с председателя на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет, а по бюджетите на окръжните народни съвети — от изпълнителните им комитети съгласувано с Министерството на финансите.

29. Предвидените по бюджетите на окръжните народни съвети вноски в републиканския бюджет се правят месечно

по 1/3 част от плана за тримесечието. По същия ред се внасят предвидените по бюджетите на общинските народни съвети вноски в бюджетите на окръжните народни съвети. Вноските за м. декември се правят най-късно до 25-то число на същия месец.

Българската народна банка по нареждане на Министерството на финансите или на финансовия отдел при окръжния народен съвет прехвърля неиздължените в срок вноски от сметката на съответния народен съвет.

30. Министерството на финансите може да отпуска на окръжните народни съвети временни безлихвени заеми от републиканския бюджет, когато в отделни периоди от годината се яви недостиг от средства.

При същите условия председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети могат да отпускат временни заеми на общинските народни съвети от бюджетите на окръзите. За целта могат да се използват и временно свободните средства на общинските народни съвети.

Заемите от републиканския бюджет се възстановяват в сроковете, определени от Министерството на финансите, а заемите от бюджетите на народните съвети — в сроковете, определени от председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети, но не по-късно от края на годината, през която са отпуснати.

Когато заемите не се издължат в определените срокове, клоновете на Българската народна банка служебно заделят от сметките на съответните народни съвети до 30 на сто от постъпленията от приходите им с оглед заемите да бъдат погасени до края на годината.

IV. Приключване и отчитане на бюджета

31. Изпълнението на държавния бюджет приключва на 31 декември. Поетите до края на годината задължения, както и задълженията по влезли в законна сила решения на съда и арбитража трябва да бъдат изплатени от съответните учреждения до 31 декември.

Задълженията на закрити през годината учреждения се изплащат от правопримениците им, ако в решението за закриването не е определен друг ред.

32. След приключването Министерството на финансите съставя отчет за изпълнението на държавния бюджет.

Редът, начинът и срокът за съставянето на отчета се определят от Министерския съвет.

33. Отчетът за изпълнението на държавния бюджет се разглежда от Министерския съвет и се внася в Народното събра-

ние по показателите, по които е бил одобрен бюджетът за съответната година.

Комисията по народното стопанство и финансирането разглежда отчета за изпълнението на държавния бюджет и дава заключение по него пред Народното събрание.

Одобреният от Народното събрание отчет се публикува за всеобщо сведение.

34. От реализираните в края на годината излишъци по бюджетите на народните съвети могат да се отделят суми в размери, определени от Министерския съвет, за образуване на фонд „Подпомагане финансово затруднени народни съвети“.

Редът и начинът на разходването и отчитането на тези средства се определят от Министерството на финансите.

35. Неизползуваните през годината средства, предназначени за лимитни капитални вложения, без средствата от самооблагането, фонда на предприятието и др., определени от Министерския съвет, се внасят по специална сметка в Българската инвестиционна банка и се разходват по решение на Министерския съвет.

36. Чистите излишъци по бюджетите на народните съвети се отнасят в приход на бюджетите им за следващата година.

V. Извънбюджетни средства

37. Извънбюджетни средства са всички суми, които се събират и разходват от бюджетните учреждения по силата на специални закони, укази или постановления, без да се включват в държавния бюджет.

38. За всеки вид извънбюджетни средства се съставят годишни сметки, които се състоят от приходна и разходна част. Сметките за извънбюджетните средства на учрежденията по републиканския бюджет се утвърждават от министъра на финансите, а сметките на учрежденията на народните съвети — от изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Извънбюджетните средства се изразходват в строго съответствие с предназначението им и в пределите на утвърдените сметки.

Министерството на финансите определя реда за събирането, разходването и отчитането на извънбюджетните средства.

Периодичните и годишните отчети на извънбюджетните средства се представят заедно с отчетите за изпълнението на съответните бюджети.

39. Извънбюджетните средства на държавните учреждения се съхраняват в Българска народна банка. Всички операции

по извънбюджетните средства се извършват от банката безплатно.

VI. Преходни разпоредби

40. Този закон отменя Закона за бюджета, както и всички други разпоредби, които му противоречат.

41. За прилагането на този закон се издават наредби от Министерския съвет или по негово пълномощие от Министерството на финансите.)

Вносителят на законопроекта, министърът на финансите др. Кирил Лазаров заявява, че се отказва от предварителен доклад, защото законопроектът е съвършено ясен и известен на всички народни представители.

Моля докладчика на Комисията по народното стопанство и финансирането и Законодателната комисия др. Славчо Стоилов да изложи становището на двете комисии по законопроекта.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„ПРЕДЛОЖЕНИЕ

**на Комисията по народното стопанство и финансирането и на
Законодателната комисия по законопроекта за държавния
бюджет**

1. Заглавието на законопроекта да се измени така:

„Закон за съставяне и изпълнение на държавния бюджет.“

Съображения. Предлаганото изменение на заглавието на законопроекта отговаря точно на съдържанието на материята, която се урежда с него. Освен това при новото заглавие няма да става смесване между общия закон, по който се съставя и изпълнява държавният бюджет, със законите, с които се утвърждават държавните бюджети за съответните години.

2. В ал. III на чл. I думата „задължителни“ да се заличи.

Съображения. Думата, която се предлага за заличаване, е излишна. Щом плащанията са установени със закон, те са задължителни за гражданите.

3. Първата алинея на чл. 2 да се измени така:

„Държавният бюджет е единен и обхваща: републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване.“

В ал. III на същия член думите „който осигурява правата“ да се заменят с думите „който осигурява бюджетните права“.

Съображения. С предлаганата нова редакция на ал. I се подчертава единството на държавния бюджет и същевременно текстът става по-ясен. Поправката в ал. III се предлага за по-голяма точност, тъй като в случая се касае не до права въобще, а само до бюджетните права.

4. Алинея III на чл. 3 да се прередактира така:

„Вноските в държавния бюджет на държавните предприятия, на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на другите кооперативни и обществени организации се установяват със законите на страната и издадените в съответствие с тях постановления на Министерския съвет.“

В ал. IV на същия член накрая да се добавят думите „със закон“.

Съображения. Поправката в ал. III е редакционна и се предлага за опростяване и изясняване на текста, а добавката в ал. IV се предлага, за да се съобрази тази алинея с чл. 94 от Конституцията на НРБ.

5. В заглавието на раздел II думата „утвърждаване“ да се замени с думата „гласуване“.

Съображения. С изменението се възприема правилният термин, установен от Конституцията. Държавният бюджет се гласува от Народното събрание.

6. В първата алинея на чл. 13 след думите „Комисията по народното стопанство и финансирането“ да се добавят думите „съвместно с другите комисии“.

Съображения. Съгласно Правилника за вътрешния ред на Третото Народно събрание законопроектът за държавния бюджет за съответната година се разглежда не само от Комисията по народното стопанство и финансирането, но и от другите комисии при Народното събрание. Тази практика е целесъобразна и следва да се отрази в закона.

7. В ал. I на чл. 14 думите „заклученията на Комисията“ да се заменят с думите „съдоклад от Комисията“.

В последната алинея на същия член думите „се публикува“ да се заменят с думите „се обнародва“.

Съображения. Поправките са редакционни. Употребяват се по-точни термини.

8. В ал. II на чл. 17 накрая думите „в полза на бюджета“ да се заменят с думите „в полза на държавния бюджет“.

Съображения. С предлаганото изменение се внася по-голяма яснота в текста. Идеята е да не се намалява салдото в държавния бюджет, а не и в бюджетите на окръжните народни съвети.

9. В първата алинея на чл. 21 думите „икономичното строго по целевото им предназначение разходване на бюджетните средства“ да се заменят с думите „строго икономичното разходване на бюджетните средства по предназначението им“.

Съображения. Поправката е редакционна.

10. Алинея II на чл. 24 да се заличи.

Съображения. Комисиите считат, че е нецелесъобразно след утвърждаването на бюджета да се предостави право на Министерството на финансите и на финансовите органи да намаляват кредитите, толкова повече, че в случая са достатъчни правата, дадени им с чл. 22 от законопроекта.

11. В чл. 27 думите „срутвания и пр.“ да се заменят с думите „земотресения, срутвания и др.“.

Съображения. С предлаганата добавка изброяването на обществените бедствия става по-пълно.

12. В първата алинея на чл. 28 думите „или от нови приходни източници“ да се поставят след думите „съответния бюджет“.

Втората алинея на същия член да се прередактира така:
„Народните съвети ползват за благоустройствени мероприятия и 10% от свръхплановата печалба на предприятията, които не са в тяхно подчинение, но се намират на тяхна територия.“

Съображения. Предлаганото изменение в първата алинея е редакционно.

С новата редакция на ал. II се създава по-голям стимул за народните съвети да наблюдават работата на намиращите се на тяхна територия предприятия и да съдействуват за изпълнението на стопанските им задачи.

13. В последната алинея на чл. 30 думите „служебно заделят“ да се заменят с думите „служебно прехвърлят“.

Съображения. Поправката е редакционна. Възприема се по-точен термин.

14. В ал. I на чл. 32 в началото думите „След приключването“ да се заличат.

Съображения. Предлаганите за заличаване думи са излишни.

15. В последната алинея на чл. 33 думите „се публикува“ да се заменят с думите „се обнародва“.

Съображения. Поправката е редакционна.

16. В първата алинея на чл. 34 думите „за образуване на фонд“ да се заменят с думите „за фонд“.

Съображения. Фондът „Подпомагане финансово затруднени народни съвети“ и сега съществува, а не се създава с този закон, поради което заличаваните думи са излишни.

Председател на Комисията по народното стопанство и финансирането: **Д. Попов**

Председател на Законодателната комисия: **Б. Лозанов**

Председателствуващ Петър Попзлатев: По законопроекта има записани двама народни представители за изказване — др. Янко Марков и др. Никола Палагачев.

Има думата др. Янко Марков.

Янко Марков: *(От трибуната)* Другари и другарки народни представители! Пред нас е поставен за разглеждане и одобрение проектозаконът за държавния бюджет. С този проектозакон се уреждат въпросите по съставянето, изпълнението и приключването на държавния бюджет, затова и Законодателната комисия предлага заглавието на закона да добие следната редакция:

„Закон за съставяне и изпълнение на държавния бюджет“,

за да отговаря това заглавие по-точно на съдържанието на материята, която се урежда с него, което считам, че е съвсем правилно.

С предлагания проектозакон фактически ще бъде заменен досега действащия Закон за бюджета от 1951 г., съответно изменен и допълнен по-късно през 1958 г., който, както е казано в мотивите към законопроекта, изигра положителна роля за изграждането на социалистическата бюджетна система у нас.

Бързото развитие на нашето социалистическо стопанство и извършеното преустройство на държавното и стопанското ръководство обаче поставиха редица нови въпроси и в областта на бюджета, които налагат съответно да бъдат уредени в закона за бюджета.

При изработването на проектозакона са имани предвид, както е казано в мотивите, и достиженията на финансовата наука, и опитът на Съветския съюз, а така също постиженията и на другите братски страни, както и нашите собствени достижения, които са отразени в проектозакона.

Другари народни представители! С предлагания проектозакон от Правителството се цели: както при съставянето на бюджетите и финансовите планове на министерствата, ведомствата и народните съвети, така и при тяхното изпълнение да

се създават условия за разкриване на всички резерви в народното стопанство с оглед на най-пълното обхващане на приходите, от една страна, и, от друга, за най-пестеливо разходване на средствата, така че всеки лев от народната пара да отиде на мястото си и съдействува за ускореното икономическо развитие на страната.

На основата на победата на социалистическия обществен строй в града и селото в чл. I на проектозакона е отразено, че средствата на държавния бюджет се образуват главно за сметка на приходите от социалистическото стопанство, които постоянно нарастват, тъй като непрекъснато се разширява и усъвършенствува самото производство. В държавния бюджет ще постъпват, разбира се, и приходи от гражданите по пътя на установените със законите на страната плащания, а така също и от доброволни вноски, но техният дял е незначителен в сравнение с приходите, които постъпват от социалистическото стопанство.

Като се изхожда от това начало и като се има предвид ускореното икономическо развитие на нашето социалистическо стопанство, не е трудно да се предвиди, че с всяка измината година при съставянето на държавните бюджети относителният дял на приходите от социалистическото стопанство ще се увеличава ежегодно, а дялът на приходите от гражданите ще се намалява. Това е у нас, в социалистическите страни, а при капиталистическите имаме точно обратната картина. Там главните приходоизточници на бюджета идват от преките и косвени данъци, които се плащат от гражданите. Там големите капиталистически стопански акули в сравнение с големите приходи, които получават от експлоатацията на трудещите се, плащат съвсем незначителен дял за бюджета на държавата.

Що се отнася до разходите, в проектозакона е предвидено, че републиканският бюджет осигурява средствата, необходими за финансиране на мероприятия с общодържавно значение в областта на народното стопанство, културното строителство и държавното управление, а така също се заделя част от държавните приходи за нуждите на окръзите с оглед на тяхното икономическо и културно развитие.

От бюджета на Държавното обществено осигуряване се изплащат пенсии, обезщетения за временна нетрудоспособност, за почивки и други разходи по материалното осигуряване и културно-битово обслужване на трудещите се.

Заделят се също така средства и за отбраната на страната, т. е. за защита интересите на трудещите се от посегателствата на враговете на народа.

Накратко казано, всички разходи отиват за бързото повишаване на материалното и културното издигане на трудещите се в нашата страна.

При съставянето на бюджетите и финансовите планове с оглед да се разкрият всички резерви в народното стопанство и се осигури най-целесъобразното пестеливо разходване на средствата в проектозакона е предвидено да се осигури участието на най-широк кръг от трудещите се, като при съставянето на бюджетите се привличат организациите на трудещите се.

В досегашния Закон за бюджета се предвиждаше проекто-бюджетите на народните съвети, преди още да е даден обемът на гласуваните от Народното събрание бюджети, да се разглеждат и приемат от народните съвети на сесии.

Това предварително разглеждане и приемане на проекто-бюджетите на сесии се оказа, че има това неудобство, че в тези проектобюджети по правило се предлагаха завишени искания по отношение бюджета на държавата, а по-късно след гласуването от Народното събрание на сборните бюджети на окръзите тези бюджети на окръзите да се намаляват и по тоя начин се получаваше различие в предложенията на окръжните народни съвети и това, което след гласуването от Народното събрание трябваше да се приема отново на сесии на народните съвети.

То имаше и положителна страна, тъй като създаваше условия народните съвети да влязат в контакт с трудещите се предварително и да разкрият по-всестранно нуждите на трудещите се по места, които следва да се удовлетворяват със средствата на бюджета.

Считам обаче, че и при условията на настоящия проекто-закон при съставяне проектите на бюджетите и финансовите планове под ръководството на Българската комунистическа партия окръжните народни съвети чрез организациите на трудещите се ще намерят формите и начина за всестранното проучване на нуждите на трудещите се и съответно на определените по бюджета средства тези нужди степенувано най-добре да бъдат удовлетворени със средствата на бюджета.

В законопроекта е предвидена възможността на народните съвети да провеждат допълнителни благоустройствени и други мероприятия за сметка на преизпълнението на заплануваните приходи и разкриване на нови приходоизточници.

С проекта на закона се разрешава на народните съвети за допълнителни мероприятия да използват преизпълнението на всички приходи с изключение на преизпълнението на приходите от данък върху оборота — чл. 28 от проектозакона.

Считам предложението на Комисията по народното стопанство и финансирането и на Законодателната комисия по законопроекта за държавния бюджет, отнасящо се до изменение алинея II на чл. 28, за уместно, тъй като с това се усилюва ангажираността на народните съвети да помагат за свръхпланови печалби на предприятията, намиращи се на тяхна територия.

В проектозакона е подчертано по-добре единството на финансовата политика на социалистическата държава, както и това, че бюджетът се изгражда на принципите на демократическия централизъм, който осигурява и широки права на народните съвети.

Определени са и по-точно правата и задълженията на органите, които участвуват в съставянето и изпълнението на държавния бюджет, а с това ще се подобри бюджетната работа и ще се укрепи още повече финансовата дисциплина във всички звена на народното стопанство — в центъра и по места, което означава да се създават още по-добри условия за ускореното икономическо развитие на страната.

Поради всичко това съгласен съм със законопроекта и предложенията на комисните и ще гласувам за неговото приемане. *(Ръкопляскания)*

Председателствуващ Петър Попзлатев: Има думата народният представител др. Никола Палагачев.

Никола Палагачев: *(От трибуната)* Другарки и другари народни представители! В социалистическата държава всеки закон трябва да е съобразен с етапа на развитието на страната. Това с особена сила важи за закона, който урежда въпросите по съставянето, изпълнението и приключването на държавния бюджет.

В държавния бюджет като основен финансов план намира реален израз политиката на Българската комунистическа партия за правилно насочване голяма част от националния доход за планомерното развитие на народното стопанство, за повишаване на материалното благосъстояние и културата на трудещите се, за отбраната на страната и за други мероприятия, свързани с изграждането на социализма и комунизма в нашата страна.

Прилаганият досега Закон за държавния бюджет в редица положения вече не отговаря напълно на новите изисквания, които са свързани с настъпилите големи промени в строителството на социализма.

Новата социалистическа промишленост, едрото държавно и кооперативно селско стопанство, изградените нови социалистически държавни и кооперативни предприятия, натрупаният богат опит в ръководството на социалистическата държава и направеното преустройство в държавното и стопанското ръководство налагат да се извършат някои важни промени в работата на държавните органи при изготвянето и изпълнението на държавния бюджет.

Ето защо навременно е разглеждането от Народното събрание на предлагания от Правителството законопроект.

В новия законопроект са намерили по-ярък израз предимствата на финансовата политика на социалистическата държава. Дебело е подчертано единството на държавния бюджет, който обхваща републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване. Бюджетите на местните и централни органи са обединени в едно единно цяло.

Бюджетните средства се разпределят централно съобразно нуждите, но всяко министерство, всяко ведомство и всеки народен съвет имат свой бюджет. По този начин в нашата социалистическа държава бюджетът се изгражда върху принципа на демократическия централизъм. Това осигурява широки възможности за самостоятелно действие на отделните органи и специално на народните съвети за разгръщане на техните самоинициативи и провеждането на различни мероприятия, свързани с благоустрояването на селищата, с развитието на просветата, културата, здравното дело и др.

Освен това единството на държавния бюджет дава възможност да се съберат излишните средства от народните съвети в приход на републиканския бюджет и чрез него да се осъществи преразпределение на средствата между окръзите.

Тази възможност на централните органи има голямо значение за насочване на повече средства и осигуряване ускорено развитие на някои райони, които в сравнение с останалите райони на страната изостават в своето икономическо и културно развитие.

По такъв начин новият законопроект за съставяне и изпълнение на държавния бюджет, като осигурява необходимата самостоятелност на учрежденията и народните съвети в изпълнението на техните задачи, съчетава ги с общонародните интереси, с единството на икономическата и финансовата политика на народната власт.

Разглежданият законопроект правилно предвижда проектите на бюджетите да се съставят от изпълнителните комитети на народните съвети и след одобрението на държавния бюджет от Народното събрание сесиите на народните съвети да приемат бюджетите. Досегашната практика показва, че разглеждането на проектобюджетите от сесиите е неправилно и излишно.

Вярно е, че при съставянето на бюджета е необходимо да се привлече активното участие на трудещите се. Но изпълнителните комитети могат да изготвят проектобюджетите, като чрез организациите на Отечествения фронт, профсъюзите, постоянните комисии и другите масови организации осигурят широко обсъждане на плана, бюджета и мероприятията за тяхното изпълнение. Това може да стане, без да се провеждат сесии на органи на държавната власт и да се вземат решения, които не могат да се изпълняват в първоначалния си вид, за-

щото само след 2—3 месеца трябва да се променят в зависимост от общите възможности на страната и решенията на Народното събрание и Министерския съвет.

Особено благоприятно отражение ще даде в работата на народните съвети предвидената в новия закон възможност за увеличаване на размера на бюджета, определен от Народното събрание, чрез преизпълнение на запланиваните приходи или чрез разкриване на нови приходоизточници. Тези допълнителни кредити според новия закон могат да се използват за провеждане на стопански, благоустройствени, здравни, културно-просветни и други мероприятия. За засилване на строителството голямо значение има и предвидената възможност за усилване средствата по бюджета за лимитни капитални вложения от икономите по останалите разходи — чл. 25, алинея последна.

Тази възможност ще мобилизира по места още повече всички сили за всестранно подобрене работата в предприятията, за повишаване производителността на труда, за провеждане строг режим на икономии и снижаване себестойността на продукцията, за разкриване на нови производства. Това неминуемо ще доведе до увеличаване на производството и подобряване обслужването на населението, а набраните допълнителни средства в бюджета ще разгърнат още повече дейността на общинските и окръжните народни съвети главно за строителството и благоустрояването на нашите селища. Работата на народните съвети в това отношение среща горещата подкрепа на всички трудещи се по градове и села.

Правилно е предложението на Комисията по народното стопанство и финансирането и на Законодателната комисия за предоставяне на народните съвети да ползват за благоустройствени мероприятия и 10% от свръхплановата печалба на предприятията, които не са в тяхно подчинение, но се намират на тяхна територия. Това създава не само по-голям стимул за народните съвети да наблюдават работата на тези предприятия, но и по-тясно свързва работниците и служителите от предприятията с дейността на народните съвети по благоустрояването на селища.

Широко място в новия закон е намерил социалистическият принцип за провеждане строг режим на икономии при изразходването на народните средства. При големия размер на бюджета на страната — около 30 милиарда лв., режимът на икономии разкрива големи резерви и има огромно значение за ускоряване строителството на новото социалистическо общество.

Новият закон за съставяне и изпълнение на държавния бюджет отговаря на настъпилите промени в икономиката и преустройството на държавното и стопанското ръководство и ще подпомогне по-нататъшното ускорено развитие в строи-

телството на социализма и комунизма в нашата страна. Поради това поддържам законопроекта и ще гласувам за него. (Ръкопляскания)

Председателствуващ Петър Попзлатев: Други записани оратори няма. Има ли народни представители, които да желаят да се изкажат по законопроекта?

Обаждат се: Няма.

Председателствуващ Петър Попзлатев: Няма.

Вносителят на законопроекта министърът на финансите др. Кирил Лазаров съгласен ли е с предложенията за промени, които бяха докладвани от докладчика на двете комисии?

Кирил Лазаров: Ние сме съгласни с всички изменения с изключение на онова, в което се говори за 10%. Предлагам в чл. 28, ал. II да се каже „до 10%“, понеже с постановления и закони определената им свръхпечалба е до 95%. Значи остава само 5% и ако приемем сега в закона да бъде 10%, значи ще стане 105% и ще се получи една несъобразност. Затова предлагам да се постави пред „10%“ думата „до“. Там, където може 10%, да се дадат 10%, щом има възможност, а там, където няма възможност, няма да се дава. Така че да се направи само тази поправка — да се каже „до 10%“.

Председателствуващ Петър Попзлатев: Минаваме към гласуване на законопроекта.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с предложението на Бюрото законопроектът да бъде гласуван по глави, да гласуват. Приема се.

Моля др. Славчо Стоилов да докладва законопроекта и като прочете глава III, за която се отнасят бележката и предложението, направени от др. министър на финансите, да спре вниманието ни, за да гласуваме при тая глава отделно предложението му.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„ЗАКОН

за съставяне и изпълнение на държавния бюджет“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с така прочетеното заглавие на законопроекта, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов (Чете)

„1. Общи положения

1. Държавният бюджет е основен финансов план за образуване и използване на общодържавния паричен фонд на Народна република България.

В държавния бюджет се съсредоточава частта от националния доход, предназначена за планомерното развитие на народното стопанство, за повишаване на материалното благосъстояние и културата на трудещите се, за отбраната на страната и издръжката на органите на държавната власт и държавното управление, както и за други мероприятия, свързани с изграждането на социалистическото и комунистическото общество.

Средствата на държавния бюджет се образуват главно за сметка на приходите от социалистическото стопанство, които постоянно нарастват на основата на непрекъснатото разширяване и усъвършенстване на производството. В държавния бюджет постъпват приходи и от гражданите по пътя на установени със законите на страната плащания и от доброволни вноски.

В процеса на съставянето и изпълнението на държавния бюджет се осъществява контрол върху финансовата и стопанската дейност на предприятията и стопанските организации и за изпълнението на възложените им задачи по народностопанския план.

2. Държавният бюджет е единен и обхваща: републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване.

Всеки окръжен, градски, районен и селски народен съвет има отделен бюджет. Отделните бюджети на народните съвети се обединяват в сборни бюджети на окръзите.

Съставянето, утвърждаването и изпълнението на държавния бюджет, както и разпределението на приходите и разходите между републиканския бюджет, бюджетите на народните съвети и бюджета на Държавното обществено осигуряване се осъществява на основата на принципа на демократическия централизъм, който осигурява бюджетните права на народните съвети и Централния съвет на професионалните съюзи, единството на бюджетната система и финансовата политика на Народна република България.

Републиканският бюджет осигурява средствата, необходими за финансиране на мероприятията с общодържавно значение в областта на народното стопанство, културното строителство и държавното управление, а така също за отбраната на страната. Чрез републиканския бюджет се осъществява

переразпределение на част от държавните приходи между окръзите с оглед на тяхното икономическо и културно развитие.

Бюджетите на народните съвети осигуряват необходимите средства за финансиране на стопанското и културното строителство и на други мероприятия, възложени за осъществяване от местните органи на държавната власт и държавното управление.

От бюджета на държавното обществено осигуряване се изплащат пенсии, обезщетения за временна нетрудоспособност, семейни добавки, почивки и други разходи по материалното осигуряване и културно-битовото обслужване на трудещите се.

Разходите по осигуряването на работниците и служителите в Народна република България са за сметка на държавата.

Министерският съвет определя: кои държавни приходи изцяло се включват в бюджетите на народните съвети, кои учреждения и организации се финансират от републиканския бюджет или от бюджетите на народните съвети и кои разходи не могат да се увеличават или намаляват от министерствата, ведомствата и народните съвети.

3. Държавният бюджет се съставя по приходите и разходите в съответствие с показателите на държавния народно-стопански план общо за страната и по окръзи.

В приходната част на държавния бюджет се предвиждат постъпления от: народното стопанство — данък върху оборота, отчисления от печалбата и други приходи от народното стопанство; данъци, такси и други постъпления.

Вноските в държавния бюджет на държавните предприятия, на трудово-кооперативните земеделски стопанства и на другите кооперативни и обществени организации се установяват със законите на страната и издадените в съответствие с тях постановления на Министерския съвет.

Задължителните за гражданите вноски в държавния бюджет се установяват от Народното събрание със закон.

В разходната част на държавния бюджет се предвиждат средства за: народното стопанство; социално-културните мероприятия и науката; отбраната на страната; издръжката на органите на държавната власт, органите на държавното управление, съдилищата и прокуратурата; образуване на държавни материални и парични резерви и други разходи съгласно законите на страната.

4. Министерствата, ведомствата, народните съвети, учрежденията, организациите и предприятията са длъжни напълно и своевременно да правят установените вноски в бюджета и да разходват предоставените им средства само по прякото им предназначение съобразно изпълнението на плана при спазване на строг режим на икономии.

5. В републиканския бюджет и бюджетите на народните съвети се предвиждат резервни фондове за посрещане на непредвидени неотложни разходи.

Резервният фонд по републиканския бюджет се използва по решение на Министерския съвет, а резервните фондове по бюджетите на народните съвети — по решение на изпълнителните им комитети.

6. Държавният бюджет се съставя за една година и се гласува от Народното събрание. Гласуваният от Народното събрание бюджет има силата на закон.

Изпълнението на държавния бюджет започва от 1 януари и приключва на 31 декември.

В случай, че до началото на годината държавният бюджет не бъде гласуван от Народното събрание, приходите на бюджета се събират и разходите се извършват в размери, определени от Министерския съвет, за срок, не по-голям от три месеца.

7. Държавният бюджет се съставя и гласува с превишение на приходите над разходите.

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат глава I, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов (Чете)

„II. Съставяне и гласуване на държавния бюджет

8. Проектите на бюджетите и финансовите планове на министерствата и ведомствата се съставят от ръководителите им, на народните съвети — от изпълнителните им комитети, а на Държавното обществено осигуряване — от Централния съвет на професионалните съюзи.

На основата на проектите на бюджетите и финансовите планове на министерствата, ведомствата, народните съвети и Централния съвет на професионалните съюзи Министерството на финансите съставя проекта на държавния бюджет.

Проектите се съставят по ред и в срокове, установени от Министерския съвет.

При съставянето на проектите на бюджетите и финансовите планове министерствата, ведомствата, народните съвети, учрежденията, организациите и предприятията са длъжни да разкриват всички резерви в народното стопанство с оглед на най-пълното обхващане на приходите и на най-пестеливото разходване на средствата.

При съставяне проектите на бюджетите и финансовите планове се привличат организациите на трудещите се.

9. Размерите на задължителните норми (за храна и др.), по които се изчисляват разходите по бюджета, се установяват по ред, определен от Министерския съвет.

10. Проектите на бюджетите на народните съвети се съставят на основата на предоставените им приходи.

Когато проектите не могат да се балансират с предоставените приходи, предвиждат се субсидии за сборните бюджети на окръзите от републиканския бюджет, а за бюджетите на общинските народни съвети — от бюджетите на окръжните народни съвети.

Когато предоставените приходи на общинските народни съвети превишават предвидените разходи по проектите на бюджетите им, разликата се предвижда като вноска в бюджета на окръжния народен съвет, а превишението по проектите на сборните бюджети на окръзите — в републиканския бюджет.

11. Министерството на финансите в присъствието на представители на съответните министерства, ведомства и окръжни народни съвети преглежда представените проекти на бюджетите и финансовите планове и ако е нужно, нанася в тях необходимите промени.

По същия ред изпълнителните комитети на окръжните народни съвети преглеждат проектите на бюджетите и на финансовите планове на общинските народни съвети в присъствието на техни представители.

Възникналите разногласия по проектите на бюджетите и финансовите планове между Министерството на финансите и министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети се решават от Министерския съвет.

12. Министерският съвет разглежда проекта на държавния бюджет и го внася в Народното събрание по видове приходи и разходи по министерства, ведомства и окръзи.

13. Комисията по народното стопанство и финансирането съвместно с другите комисии при Народното събрание разглежда проекта на държавния бюджет и направените предложения за изменения в проекта и дава заключение пред Народното събрание.

Комисията може да изслушва доклади от министерствата, ведомствата, окръжните народни съвети и Централния съвет на професионалните съюзи и да изисква допълнителни справки и пояснения по приходите и разходите.

14. Народното събрание изслушва доклад от министъра на финансите, съдоклад от Комисията по народното стопанство и финансирането и предложенията на народните представители, след което гласува закон за държавния бюджет, с който определя:

а) държавния бюджет в общи суми по приходите, включително основните приходни източници, и в общи суми по разходите, включително кредитите за финансиране на народното

стопанство, социално-културните мероприятия, издръжката на органите на държавната власт, органите на държавното управление, съдилищата и прокуратурата, както и сумата на превишението на приходите над разходите;

б) републиканския бюджет в общи суми по приходите и разходите и превишението на приходите над разходите;

в) сборните бюджети на окръзите в общи суми по приходите и разходите, процентите на отчисленията от регулиращите приходи, субсидиите или вноските на окръзите от и в републиканския бюджет.

Гласуваният от Народното събрание държавен бюджет се обнародва за всеобщо сведение.

15. Министерствата и ведомствата в обема на одобрените от Народното събрание кредити съставят годишните си бюджети по пълна бюджетна класификация при спазване на регламентираните разходи.

16. Окръжните народни съвети на сесии в обема на гласуваните от Народното събрание сборни бюджети одобряват собствените си бюджети по пълна бюджетна класификация и общия обем на приходите и разходите по бюджетите на общинските народни съвети.

Общинските народни съвети на сесии одобряват бюджетите си по пълна бюджетна класификация.

Изпълнителните комитети на окръжните народни съвети на основата на одобрените от сесиите бюджети съставят сборни бюджети на окръзите по пълна бюджетна класификация.

При одобряването на бюджетите народните съвети са длъжни да спазват размерите на регламентираните разходи, процентите на отчисленията от регулиращите приходи и субсидиите или вноските.

17. Народните съвети при одобряване на бюджетите си могат да увеличават общите суми на приходите и разходите, установени от Народното събрание или от окръжния народен съвет, в случай, че открият нови приходи.

Обемът на бюджетите може да се увеличи и при разгръщане на взаимоотношенията с предприятията, без да се намалява салдото в полза на държавния бюджет.

Редът и сроковете за съставяне на бюджетите по пълна бюджетна класификация се определят от Министерския съвет.

18. В рамките на одобрените на министерствата, ведомствата и народните съвети кредити се съставя за всяко учреждение бюджетна сметка.

Редът и сроковете за съставянето и утвърждаването на бюджетните сметки се определят от Министерството на финансите.

19. Министерството на финансите преглежда съставените по пълна бюджетна класификация бюджети на министер-

ствата и ведомствата и сборните бюджети на окръзите и в необходимите случаи ги уведомява да отстранят допуснатите нарушения и пропуски.

Същите права имат и изпълнителните комитети на окръжните народни съвети по отношение на бюджетите на общинските народни съвети.“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава II, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„III. Изпълнение на държавния бюджет

20. Министерският съвет организира изпълнението на държавния бюджет чрез Министерството на финансите, министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на народните съвети.

21. Министерството на финансите, министерствата, ведомствата и изпълнителните комитети на народните съвети осигуряват изпълнението на всички предвидени по бюджета приходи и строго икономичното разходване на бюджетните средства по предназначението им в съответствие с изпълнението на производствените и финансови планове.

Изпълнението на държавния бюджет се осъществява от финансовите органи и разпоредителите с кредити.

Правата и задълженията на финансовите органи и разпоредителите с кредитите по изпълнението на бюджета се установяват от Министерския съвет.

Касовото изпълнение на държавния бюджет се осъществява от Българска народна банка. Операциите по касовото изпълнение на бюджета се извършват от банката безплатно.

22. Министерството на финансите и финансовите органи при народните съвети имат право да ограничават или спират финансирането от бюджета в случай на нарушения на бюджетната и финансова дисциплина, при отклоняване на средствата от прякото им предназначение и при непредставяне на отчетите в установените срокове.

23. Контролът по изпълнението на държавния бюджет се осъществява от Министерството на финансите в съответствие с действащите закони и решенията на Министерския съвет.

24. Кредитите на учрежденията по републиканския бюджет се намаляват от Министерството на финансите, а по бюджетите на народните съвети — от финансовите органи в размер на стойността на свръхнормативните запаси от материали и хранителни продукти от предходната година, като със

същия размер се увеличава резервният фонд на републиканския бюджет.

25. Прехвърлянето на кредити от един раздел в друг, от едно мероприятие в друго и от един параграф в друг по всички бюджети се допуска не по-рано от второто полугодие само при наличие на осъществени икономии.

Прехвърлянето на кредити се извършва по следния ред:

а) по републиканския бюджет:

от раздел в раздел, от и за лимитни капитални вложения, от и за стипендии, както и усиление разходите за управленческия апарат и други кредити, определени от Министерския съвет — по решение на Министерския съвет;

от мероприятие в мероприятие — от ръководителя на съответното министерство или ведомство със съгласие на Министерството на финансите: осъществените икономии от кредитите за заплати могат да се използват за усиление на кредити със същото предназначение на други мероприятия с изключение на заплатите за управленческия апарат;

от параграф в параграф по едно и също мероприятие — от ръководителя на министерството или ведомството;

б) по бюджетите на народните съвети:

от и за заплати и стипендии, както и за усиление разходите за издръжката на управленческия апарат по бюджетите на окръжните народни съвети — по решение на изпълнителните им комитети, а за останалите народни съвети — по решение на изпълнителните комитети съгласувано с изпълнителния комитет на окръжния народен съвет;

от раздел в раздел — по решение на изпълнителния комитет, а от мероприятие в мероприятие по един и същ раздел и от параграф в параграф по едно и също мероприятие — от председателя на изпълнителния комитет на съответния народен съвет;

средства от бюджета за лимитни капитални вложения могат да се прехвърлят от раздел в раздел или да се усилят от икономии по останалите разходи по решение на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет със съгласие на Министерството на финансите и Държавната планова комисия.

26. Министерството на финансите в съгласие със съответните министерства, ведомства и изпълнителни комитети на окръжните народни съвети може да прехвърля кредити от един бюджет в друг, без да изменя размера на средствата и целта, за която са предназначени.

27. При обществени бедствия — епидемии, епизоотии, пожари, наводнения, земетресения, срутвания и др., по решение на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети могат да се намаляват кредитите на резервните фондове или

кредитите за други разходи, търпящи отлагане, по бюджетите на народните съвети за оказване помощ на пострадалите.

28. За стопански, благоустройствени, здравни, културно-просветни и други мероприятия през втората половина на годината могат да се разрешават допълнителни кредити за сметка на изпълнение на приходната част на съответния бюджет или от нови приходни източници, без частта от разпределяемия данък върху оборота.

Народните съвети ползват за благоустройствени мероприятия и 10% от свръхплановата печалба на предприятията, които не са в тяхно подчинение, но се намират на тяхна територия.

Допълнителни кредити за административно-управленчески разходи не се разрешават.

В решенията за допълнителни кредити задължително се посочват източниците за покриването им.

Допълнителни кредити по републиканския бюджет и по бюджета на Държавното обществено осигуряване се разрешават от Министерския съвет, по бюджетите на общините — от изпълнителните им комитети съгласувано с председателя на изпълнителния комитет на окръжния народен съвет, а по бюджетите на окръжните народни съвети — от изпълнителните им комитети съгласувано с Министерството на финансите.

29. Предвидените по бюджетите на окръжните народни съвети вноски в републиканския бюджет се правят месечно по 1/3 част от плана за тримесечието. По същия ред се внасят предвидените по бюджетите на общинските народни съвети вноски в бюджетите на окръжните народни съвети. Вноските за м. декември се правят най-късно до 25-то число на същия месец.

Българската народна банка по нареждане на Министерството на финансите или на финансовия отдел при окръжния народен съвет прехвърля неиздължените в срок вноски от сметката на съответния народен съвет.

30. Министерството на финансите може да отпуска на окръжните народни съвети временни безлихвени заеми от републиканския бюджет, когато в отделни периоди от годината се яви недостиг от средства.

При същите условия председателите на изпълнителните комитети на окръжните народни съвети могат да отпускат временни заеми на общинските народни съвети от бюджетите на окръзите. За целта могат да се използват и временно свободните средства на общинските народни съвети.

Заемите от републиканския бюджет се възстановяват в сроковете, определени от Министерството на финансите, а заемите от бюджетите на народните съвети — в сроковете, определени от председателите на изпълнителните комитети на

окръжните народни съвети, но не по-късно от края на годината, през която са отпуснати.

Когато заемите не се издължат в определените срокове, клоновете на Българската народна банка служебно прехвърлят от сметките на съответните народни съвети до 30 на сто от постъпленията от приходите им с оглед заемите да бъдат погасени до края на годината.“

Председателстващ Петър Попзлатев: Преди да гласуваме глава III, следва да се спрем на предложението на др. министър на финансите относно промяната в алинея II на чл. 28 в смисъл „Народните съвети ползуват за благоустройствени мероприятия и до 10% от свръхплановата печалба“ и пр.

Тия от другарите народни представители, които са съгласни с предложението на др. министър на финансите, моля да гласуват. Приема се.

Моля другарите народни представители, които са съгласни с глава III тъй, както тя беше прочетена, и с току-що приетото предложение на др. министър на финансите, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„IV. Приключване и отчитане на бюджета

31. Изпълнението на държавния бюджет приключва на 31 декември. Поетите до края на годината задължения, както и задълженията по влезли в законна сила решения на съда и арбитража трябва да бъдат изплатени от съответните учреждения до 31 декември.

Задълженията на закрити през годината учреждения се изплащат от правопримениците им, ако в решението за закриването не е определен друг ред.

32. Министерството на финансите съставя отчет за изпълнението на държавния бюджет.

Редът, начинът и срокът за съставянето на отчета се определят от Министерския съвет.

33. Отчетът за изпълнението на държавния бюджет се разглежда от Министерския съвет и се внася в Народното събрание по показателите, по които е бил одобрен бюджетът за съответната година.

Комисията по народното стопанство и финансирането разглежда отчета за изпълнението на държавния бюджет и дава заключение по него пред Народното събрание.

Одобреният от Народното събрание отчет се обнародва за всеобщо сведение.

34. От реализираните в края на годината излишъци по бюджетите на народните съвети могат да се отделят суми в размери, определени от Министерския съвет, за фонд „Подпомагане финансово затруднени народни съвети“.

Редът и начинът на разходването и отчитането на тези средства се определят от Министерството на финансите.

35. Неизползуваните през годината средства, предназначени за лимитни капитални вложения, без средствата от самооблагането, фонда на предприятието и др., определени от Министерския съвет, се внасят по специална сметка в Българската инвестиционна банка и се разходват по решение на Министерския съвет.

36. Чистите излишъци по бюджетите на народните съвети се отнасят в приход на бюджетите им за следващата година.“

Председателстващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат глава IV, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„V. Извънбюджетни средства

37. Извънбюджетни средства са всички суми, които се събират и разходват от бюджетните учреждения по силата на специални закони, укази или постановления, без да се включват в държавния бюджет.

38. За всеки вид извънбюджетни средства се съставят годишни сметки, които се състоят от приходна и разходна част. Сметките за извънбюджетните средства на учрежденията по републиканския бюджет се утвърждават от министъра на финансите, а сметките на учрежденията на народните съвети — от изпълнителните комитети на съответните народни съвети.

Извънбюджетните средства се изразходват в строго съответствие с предназначението им и в пределите на утвърдените сметки.

Министерството на финансите определя реда за събирането, разходването и отчитането на извънбюджетните средства.

Периодичните и годишните отчети на извънбюджетните средства се представят заедно с отчетите за изпълнението на съответните бюджети.

39. Извънбюджетните средства на държавните учреждения се съхраняват в Българска народна банка. Всички операции по извънбюджетните средства се извършват от банката безплатно.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Моля другарите народни представители, които приемат глава V тъй, както тя беше прочетена, да гласуват. Приема се.

Докладчик Славчо Стоилов: (Чете)

„VI. Преходни разпоредби

40. Този закон отменя Закона за бюджета, както и всички други разпоредби, които му противоречат.

41. За прилагането на този закон се издават наредби от Министерския съвет или по негово пълномощие от Министерството на финансите.“

Председателствуващ Петър Попзлатев: Другарите народни представители, които приемат глава VI, моля да гласуват. Приема се.

С това Законът за съставяне и изпълнение на държавния бюджет е окончателно и с ентузиазъм и въодушевление приет от цялото Народно събрание. (Ръкопляскания)

Другари народни представители! Сесията приключи своя дневен ред.

Шеста редовна сесия на Народно събрание ще остане забележителна в дейността на нашето Народно събрание. Ние приехме законите, поставени в нейния дневен ред. Тия закони, както се посочи в речите на народните представители, които говориха по тях, идват да отговорят на нуждите на нашето ускорено икономическо развитие, да улеснят все по-мощното и все по-успешното изграждане на социализма у нас. Затова Народно събрание разгледа и прие тия закони с най-дълбока грижа.

Но най-важното в работата на шеста редовна сесия на Народно събрание е това, че ние изслушахме доклада на др. Тодор Живков за работата на нашата делегация на XV сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации и приехме, както знаете, съответната декларация.

По доклада на др. Тодор Живков се изказаха видни представители на отделните групи в Народно събрание. Изказаха се следователно представители на целия наш народ и всички те с ентузиазъм одобриха доклада на др. Тодор Живков и всички предложения, направени от съветската и нашата делегация на XV сесия на Общото събрание на Организацията на обединените нации. При пълно единодушие цялото Народно събрание с вдъхновение и дълбоко убеждение прие декларацията, с която бяха приключени разискванията по доклада на др. Тодор Живков.

С този свой акт Народното събрание подчерта пълното единство на нашия народ, неговата неизменна привързаност към социалистическия лагер начело със Съветския съюз, волята му за мир, за мирно съвместно съществуване на Балканите и в света. А това не е без значение нито за нас, нито пък и за всички други народи, които в своята дълбока същност се борят за мир.

Ето работата на шеста редовна сесия на Народното събрание.

Като ви поздравявам от името на Бюрото на Народното събрание с постигнатите успехи, обявявам шеста редовна сесия на Народното събрание за закрыта. *(Бурни и продължителни ръкопляскания)*

(Закрита в 18 ч. 40 м.)

Подпредседател: **П. Попзлатев**

Секретари: **Ив. Мирчева**

В. Димитров

Парламентарен стенограф: **В. Йонков**